

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı

SEZAI KARAKOÇ'A GÖRE AŞK VE VAROLUŞ

Yüksek Lisans Tezi

Murat DAVAN

Sivas

Aralık 2019

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı

SEZAI KARAKOÇ'A GÖRE AŞK VE VAROLUŞ

Yüksek Lisans Tezi

Murat DAVAN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Rıza BAKIŞ

Sivas

Aralık 2019

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Felsefe ve Din Bilimleri
Tezin Başlığı : Sezai Karakoç'a Göre Aşk ve Varoluş
Savunma Tarihi : 10.12.2019
Danışmanı : Doç. Dr. Rıza Bakış

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Doç. Dr. Cenan Kuvancı

Üye : Doç. Dr. Rıza Bakış

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Pakoğlu

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Murat Davan tarafından hazırlanan Sezai Karakoç'a Göre Aşk ve Varoluş başlıklı tez, kabul edilmiştir./..../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

26.12/2019

Murat DAVAN

ÖN SÖZ

Sezai Karakoç, son yüzyılda ülkemizin yetiştirdiği önemli bir şair, düşünür ve fikirlerini eyleme dönüştürmek amacıyla siyasetçi kimliğe sahip çok yönlü bir düşünce adamıdır. Sanat ve fikir dünyamıza yaptığı katkılar bakımından haklı ve önemli bir yere sahiptir. Birçok kişinin düşünce dünyasının şekillenmesinde özgün bir yeri vardır. Ortaya koyduğu “Diriliş” düşüncesiyle çağın sorunlarına çözüm yolları gösteren Karakoç, yaşanan “medeniyet krizi” nin ancak “Hakikat Medeniyeti” ne kavuşmak ile son bulacağını söyler. Maddenin yanında ruhun önemine işaret eden Karakoç, dirilişin öncelikle ruhlarda olmasını ister. İnsanın varoluş sebebinin aşk olduğunu söyleyen Karakoç hakkında yaptığımız “Sezai Karakoç’a Göre Aşk ve Varoluş” adlı tezimizin büyük şair hakkında yapılan çalışmalara mütevazı bir katkı sunması arzusundayız.

Şair kimliğinin yanında düşünce dünyamıza büyük etkileri olan Sezai Karakoç’un aşk ve varoluş kavramlarına bakışı hakkında çalışma yapmaya bizi teşvik eden, sabırla ve inançla bize yol gösteren değerli hocam Doç. Dr. Rıza BAKIŞ’a, süreç içinde bakış açımızın şekillenmesinde etkisi olan hocalarım Doç. Dr. Hasan ÖZALP ve Dr. Öğr. Üyesi Abdullah PAKOĞLU’na, yardımını hiç esirgemeyen Eyüp ALSANCAK’a ve katkısından ötürü Mahmut TOPAL’a teşekkür ediyorum.

Murat DAVAN

SİVAS, 2019

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
GİRİŞ	1
I. Çalışmanın Konusu, Amacı ve Kapsamı	1
II. Yenilgi Yenilgi Büyüyen Zafer: Karakoç'un Hayatı.....	8
I. BÖLÜM	21
1.SEZAI KARAKOÇ'A GÖRE AŞK	21
1.1. Varoluş Mücadelesi: Diriliş.....	21
1.2. Varoluşçuluk	34
1.3. Aşk.....	37
II. BÖLÜM	41
2.SEZAI KARAKOÇ'A GÖRE VAROLUŞUN BOYUTLARI	41
2.1. Aşk Kurşun Gibi Taşımak: Karakoç'ta Aşk	41
2.2. Sezai Karakoç'ta Varoluş	50
2.3. Varoluşun Yitik Cenneti.....	61
SONUÇ	67
KAYNAKÇA	69
ÖZ GEÇMİŞ	73

KISALTMALAR

- age.** :Adı geçen eser
- Alm.** :Almanca
- bk.** :Bakınız
- ev.** :eviren
- Dr.** :Doktor
- ed.** :Edebiyat
- Fr.** :Fransızca
- Hız.** :Hazreti
- İng.** :İngilizce
- is.** :İsim
- s.** :Sayfa
- ss.** :Sayfa sayıları
- TDK** :Türk Dil Kurumu
- vd.** :Ve devamı ve diğerkleri
- vs.** :Vesaire

ÖZET

Bu çalışma, edebiyatımızda ve düşünce dünyamızda önemli bir yeri olan Ahmet Sezai Karakoç'un aşk ve varoluş kavramlarına bakışını ele alır.

Sezai Karakoç, edebiyatımızda "İkinci Yeni" diye adlandırılan bir dönemin en önemli temsilcilerinden sayılmaktadır. Ancak kendine özgü duruşu, anlayışı, tavrı ile diğer sanatçılardan farklılık göstermektedir. Gerek şiirleriyle gerekse düşünce yazılarıyla haklı ve farklı bir öneme sahip şahsiyetlerimizdendir. Bu çalışmamızda onun edebî kişiliğinin yanında daha çok felsefi bakış açısı ele alındı. Yaşadığı dönemin siyasi, sosyal, edebî ve felsefi olaylarının eserlerine yansımından bahsedildi. XX. yüzyılın önemli felsefi akımlarından olan "varoluşçuluk-varoluş felsefesi (egzistansiyalizm)" nin Karakoç'un eserlerine tesir edip etmediği tartışıldı. Edebiyatın ve felsefenin üzerinde söz söylediği, insanın varoluşunun sebebini teşkil eden "aşk" kavramının Sezai Karakoç tarafından ele alınış biçimi incelendi. Karakoç'un şiirlerinden ve düşünce yazılarından örnekler verilerek, aşkın onun için ne anlamlar ifade ettiğine değinildi.

Çalışmamızın birinci bölümünde Sezai Karakoç'un hayatı ve onun düşünce dünyası ele alındı. Karakoç'un hayatında önemli bir yeri olan, düşünce dünyasının temelini ve amacını oluşturan "Diriliş" düşüncesi, "varoluşçuluk" ve "aşk" kavramları bu bölümde anlatıldı. "Varoluşçuluk" başlığı altında geçmişten günümüze "varoluş-varoluşçuluk" kavramlarına değinildi. "Aşk" kavramı daha çok felsefi yönüyle ele alındı. Filozofların aşk hakkındaki düşüncelerine bu bölümde yer verildi.

İkinci bölümde Sezai Karakoç'un eserlerinde "aşk" ve "varoluş" kavramlarının işlenişine, bu kavramlara şairimizin bakış açısı, şiirlerinden ve yazılarından örnekler verilerek ifade edildi. Karakoç'ta, "varoluş" anlatılırken *Yitik Cennet* adlı eserin önemli bir yeri olduğu görüldü. Bundan dolayı bu eser ayrı bir başlık altında ele alındı.

Anahtar Kelimeler: Aşk, Varoluş, Varoluşçuluk, Diriliş, Hakikat, Monna Rosa, Yitik Cennet.

ABSTRACT

This study examines the concept of love and existence of Ahmet Sezai Karakoç, who has an important place in our literature and thought world.

Sezai Karakoç is considered as one of the most important representatives of a period called “Second New” in our literature. However, his distinctiveness differs with his understanding and attitude. he is one of our rightful and different personalities in both his poems and his writings. In this study, besides his literary personality, more philosophical point of view was discussed. Reflections of the political, social, literary and philosophical events of the period he lived in were mentioned. It was discussed whether “existentialism-existentialism (existentialism), one of the important philosophical movements of the 20th century, influenced Karakoç's works. The concept of “love” discussed by Sezai Karakoç, which constitutes the reason of human existence and that Literature and philosophy commented on, was analyzed. What “love” meant for him was mentioned by being given examples from Karakoç's poems and thought writings.

In the first part of our study, Sezai Karakoç's life and the world of his thought were discussed. Thought of “Diriliş”, which forms the basis and purpose of the world of thought, which has an important place in Karakoç's life, the concepts of “existentialism” and “love” were expressed. Under the title of ol Existentialism , the concepts of “Existence – existentialism” from past to present were mentioned. The concept of “love” was dealt with more philosophically. Philosophers' thoughts about “Love” were given in this section.

In the second part of our study, the concepts of “love” and “existence” discussed in the works of Sezai Karakoç and this poet's perspective on these concepts was expressed by being given examples from his poems and writings. While “existence” were described in the works of Karakoç, it was seen that the work called “*Yitik Cennet (Lost Heaven)*” was important for this concept. Therefore, this work was handled under a separate title.

Key Words: Love, Existence, Existentialism, Resurrection, Truth, *Monna Rosa, Lost Heaven.*

GİRİŞ

I. Çalışmanın Konusu, Amacı ve Kapsamı

Sezai Karakoç, ülkemizin yetiştirdiği en önemli sanat ve fikir adamlarından olup ortaya koyduğu duruş ile her kesim tarafından saygıyı hak eden ender şahsiyetlerdendir. Edebiyatımız açısından değerlendirdiğimizde Karakoç, içinde yaşadığı dönemde kabul gören anlayışları, akımları derinden sarsan bir özelliktedir. Karakoç, büyük bir medeniyet kuran imparatorluktan, var olma mücadelesiyle yeni kurulan bir devletin sıkıntılı döneminin etkilerini üzerinde hissetmiş bir kişidir. II. Dünya Savaşı'nın buhranlı yıllarını, büyük badireler atlatmış devletimizin ayakta kalma mücadelesini, dönemin ekonomik ve sosyal olaylarını bizzat yaşamıştır. Karakoç, yaşadığı ve tanık olduğu sorunlara seyirci kalmamış, bunların nasıl çözüleceğine ilişkin görüşler dile getirmiştir. Bu anlamda onun tasarladığı “Diriliş Uygarlığı” önemli bir anlam taşımaktadır. Karakoç, “Hakikat” in peşinde bir arayış içinde olmuştur. Tasarladığı “Diriliş Uygarlığı” nı kuracak ve yaşatacak olanlar “Diriliş Erleri” dir. Karakoç, kendisini bir “Diriliş Eri” olarak görür. “Diriliş” davasına hizmet eden, hakikatin peşinde koşan “diriliş kentinin, diriliş sitesi” nin kurulması için çalışan Karakoç, diriliş erinin nasıl olması gerektiğini, onun özelliklerini eserlerinde anlatmaktadır. “Kendimin bir diriliş eri olduğuma inanıyorum. Bir Diriliş Cephesi bulunduğuna ve kendimin de o cepheye bir savaş adamı olduğuma, olmam gerektiğine inanıyorum.”¹ Karakoç’a göre diriliş erinin görevi, varoluş hikmeti Son Peygamber’in sancağı altında toplanıp, bu sancağın yere düşmemesini sağlamaktır.

Sezai Karakoç, köklerine yabancı olmayan, Doğu’yu bilip okuduğu gibi Batı’yı da bilen; birçok Batılı yazarı, filozofu tahlil eden bir yapıdadır. Gülten Akın’ın deyişiyle “Doğu’nun mistisizmini, gizemini, Batı’nın biçemini, her ikisinin bilgisini taşıdı.”² sözleri Karakoç’u anlatması bakımından önemlidir.

¹ Sezai Karakoç, *Diriliş Neslinin Amentüsü*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2014, s. 7.

² Gülten Akın, “Sayın Hüseyin Su, Hece Dergisi”, *Hece*, Sayı 73, Ocak, 2003, s. 577.

Karakoç, içinde bulunduğu dönemin şiir anlayışlarından farklı bir duruş ve özellik gösterir. O, kendine has bir şiir anlayışına ve düşünce dünyasına sahiptir. Abdullah Öztemiz Hacıtahiroğlu “Sezai Karakoç’a Dair” adlı yazısında şöyle anlatır:

Onu ‘İkinci Yeni’nin maddeci sığ ozanlarıyla aynı kefeye koymak büyük yanılıdır. O apayrı, kendine özgü, ayrıcalıklı, kendi kişisel yolunda tek başına yürümüştür. Yalnızca eski şiirimizi (divan, halk) değil, Batı’nın da önemli tüm şairlerini okuyup özümsemiştir. Baudelaire, Rimbaud, Rilke, T. S. Eliot, Ezra Pound, Apollinaire...³

Sezai Karakoç, edebiyatımızda ve düşünce dünyamızda eskinin milli ve manevi değerlerinden uzaklaşıldığı, inanç ve kültürel özelliklerinin unutulduğu bir zamanda ortaya çıkmış, kaybolan bu değerleri yeniden ele alarak savunuculuğunu yapmıştır. Ahmet Kabaklı bununla ilgili olarak: “Karakoç, şiir üslûbu bakımından, az çok İkinci Yeni’ye bağlanabilir olsa bile sanatında görülen temalar ve inandığı değerler bakımından şiirimizde daha ileri yeni bir sestir.”⁴ sözlerini söyler.

Dönemin getirmiş olduğu umutsuzluk, karamsarlık, kötümserlik gibi anlayışların Sezai Karakoç’ta olduğunu görmüyoruz. Bu duygular maddeyle ilişkilidir. Karakoç ise bu duygulardan uzak bir ruh halindedir. Hiç bir zaman umudunu yitirmemiştir. Bunu aşağıdaki şiirinde görebiliyoruz:

Sakin kader deme kaderin üstünde bir kader vardır
Ne yapsalar boş göklerden gelen bir karar vardır
Gün batsa ne olur geceyi onaran bir mimar vardır
Yanmışsam külümden yapılan bir hisar vardır
Yenilgi yenilgi büyüyen bir zafer vardır
Sırların sırrına ermek için sende anahtar vardır
Senden umut kesmem kalbinde merhamet adlı bir çınar vardır⁵

Karakoç, şairin kendinden memnun olması gerektiğini ifade eder. Memnunluk ilkesinin temeli olarak da sevinci görür. Dönemin Avrupa’sındaki düşünürleri de kötümser olarak görmez. Ancak bu düşünürlerin, kötümserlikten beslendiklerini, böyle göründüklerini söyler.

³ A. Öztemiz Hacıtahiroğlu, “Sezai Karakoç’a Dair”, *Hece*, Sayı 73, Ocak, 2003, s. 565.

⁴ Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı IV*, TEV Yayınları, İstanbul 2006, s. 210.

⁵ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2013, s. 433, 434.

Sezai Karakoç'un şiirlerinde mecazın, imgelerin önemli bir yeri vardır. Metafizik unsurlar ağır basar. Bu konuyu Ahmet Kabaklı şöyle ifade eder:

Karakoç da, elbette mecaz dünyasını İkinci Yeni'lerle birlikte Çağdaş Batı şiirinden (özellikle Ezra Paund'dan ve T. S. Eliot'tan) Batılı fikir adamlarından (F. Kafka, A. Camus, J. P. Sartre, Kierkegaard'dan Heidegger'den vs.) ve yeni resimden (Van Gogh, Matisse, Picasso, Changall) az veya çok ilhamlar devşirmiştir. Karakoç'un şiiri 'modern' yeni olduğu kadar da 'Batılı' bir şiirdir.”⁶

Karakoç, hayatının her döneminde felsefeye önem vermiş, okumalarını hiç terk etmemiştir. Zaten asıl amacı felsefe okumaktır. Ancak dönemin şartları onu Siyasal Bilimler Fakültesi'ne yönlendirmiştir. Şiirlerinde ve yazılarında önemli bir felsefi düşünüşe sahip olan Karakoç, Yunan, Roma ve Doğu düşüncelerinin bilgisine sahiptir. “Dünya medeniyet ve kültür tarihi biliniyorsa, Sezai Karakoç şiiri anlaşılabilir veya algılanabilir.”⁷ dur. Bu yüzden Cemal Süreya onun için “En ilkel en modern arasında durur.” demiştir. “Öyle bir Müslüman ki Marx da bilir, Nietzsche de bilir. Rimbaud da bilir. Salvador Dali de sever. Nazım da okur.”⁸

Karakoç, Doğu'nun ve Batı'nın bilgisine sahip olunması görüşündedir. Bu yüzden ilmi kendisine rehber edinmiş, okumalarını bu yönde yapmıştır. Sadece bir tarafı ele alarak hareket etmeyen Karakoç: “Doğuyu Batıyı bilmeliyim. Eski uygarlıkları derinlemesine incelemeliyim. Yükseliş ve düşüşlerin sebeplerini derinden derine araştırmalıyım.”⁹ sözleriyle duruşunu ortaya koyar.

Sezai Karakoç, edebiyattan felsefeye, ekonomiden siyasete, eğitim-öğretimden toplumsal alana birçok konuda fikir sahibi olup bu alanlardaki görüşlerini eserlerinde yazmıştır. Zaten ortaya koyduğu “Diriliş Medeniyeti, Diriliş Toplumunu, Diriliş Eri, Diriliş İnsanı” kavramları onun ulaşmak istediği ülküyü, sahip olduğu bilgiyi ortaya koyar. Onun amacı İslâm medeniyetinin tam anlamıyla anlaşılması, çağımızda yaşanabilir olmasıdır. Geçmişin ihtişamlı günlerine hayranlıkla zaman kaybedilmemeli, gerileyişin sebepleri araştırılıp çözüm yolları bulunmalıdır.

⁶ Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı IV*, TEV Yayınları, İstanbul 2006, s. 218.

⁷ Ali Haydar Haksal, *Sezai Karakoç Eleğimsağmalarda Gökanıtı*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 95.

⁸ Sıddık Akbayır, “*Yoktur Gölgesi Türkiye’de*” *Sezai Karakoç*, Turkuvaz Kitap, İstanbul, 2012, 68.

⁹ Sezai Karakoç, *Diriliş Neslinin Amentüsü*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2014, s. 15.

Sezai Karakoç'un yaşadığı dönemi incelediğimizde ülkemizde ve dünyada çeşitli akımların ve II. Dünya Savaşı'nın etkilerinin olduğunu görürüz. Savaş, korku, bunalım, buhran ve sosyo-ekonomik sorunlar ön plana çıkar. Ülkemizde de edebiyat alanında Orhan Veli'nin başını çektiği bir edebiyat anlayışı-akımı gelmekteydi. Serbest bir biçim anlayışı, ciddiyetten uzak bir dünya görüşü, hayatın anlamı ve idrakiyle ilgi dalga geçmeler, kendinden önceki dönemi alaya alıp boş vermiş bir gündelik yaşam. Bütün bu akımın etkili olduğu dönemden sonra "İkinci Yeni" denilen bir dönemden bahsedilir. Bu dönem, Orhan Veli akımına karşı çıkan ancak Batı'dan kopyalanan bir anlayıştır. Cemal Süreya, Turgut Uyar, Edip Cansever, İlhan Berk gibi yazarlar bu dönem içinde sayılır. Hatta Sezai Karakoç'u da bu dönem içine alanlar vardır. Ancak Sezai Karakoç eserleriyle farklı olduğunu kanıtlar. Onda diğerlerinde olmayan bir yerlilik, geçmiş medeniyeti ruhunda taşıma vardır. Suretten ziyade sîret vardır. Yani görünenin ardındaki görünmeyenleri ifade etme ve metafizik unsurların ağır bastığı bir anlayış vardır. İlk bakışta anlaşılmayan ancak derinliklerine inildiğinde, kapıların ardını görebilme anlayışı yatar. Ruhunda Doğu'nun gizemini hissettiren Karakoç, Anadolu'nun toprağını, suyunu, havasını, ruhunu içinde taşır. Yapmacılıktan, taklitten uzak tamamen özgün bir yapıdadır. Bu konuda Rasim Özdenören şunları söyler:

Sezai Karakoç, daha ilk şiirlerinden başlayarak gerek kendi kuşağından, gerekse önceki kuşak şairlerinden farklı bir yolu deniyordu... Sezai Karakoç'un şiirlerini hangi dilden okursanız okuyun, özgünlüğünü yitirmediğini, özünde daima Doğulu bir soluğu sakladığını göreceksiniz.¹⁰

Aşk üzerine geçmişten bugüne birçok söz söylenir. Herkes kendine göre bir aşk tanımı yapar ve bir çıkarımda bulunur. Aşk hakkında şiirler, hikâyeler, romanlar yazılır. Felsefe de edebiyat da aşk üzerine söz söylemiştir. Mevlânâ "Akıl ve zekâ taslamak İblis'ten, aşk Âdem'den"¹¹ derken insanın özünde aşkın olduğunu anlatmaktadır. Gerek Doğu edebiyatında gerekse Batı edebiyatında aşk önemli bir olgudur. Aşkın anlatış biçimi, ortaya konma şekilleri ve aşka yüklenen anlamlar farklılık gösterir. Bu durum da gayet doğaldır. Çünkü aşk, herkes tarafından kabul edilen bir tanıma sahip değildir. İnsanların aşktan anladıkları farklıdır.

¹⁰ Rasim Özdenören, *Ruhun Malzemeleri*, Gençlik Spor Yayınları, İstanbul, 2017, s. 194, 197.

¹¹ Beşir Ayvazoğlu, *Aşk Estetiği*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2016, s. 3.

Edebiyatımızda aşk denildiğinde birçok hikâye, şiir akla gelecektir. Bunların içinde akla ilk gelenlerden biri şüphesiz *Leylâ ile Mecnun* olacaktır. Geçmişten günümüze birçok şair bu aşk öyküsünü kendince kaleme almıştır. Şüphesiz büyük şair Fuzulî'nin yeri burada ayrıdır. Edebiyatta önemli bir yeri olan bu eseri yazmak büyük bir cesaret işidir. Sezai Karakoç da klasik edebiyatımızın unutulmaya yüz tutmuş bu aşk hikâyesini dönemi içerisinde yazmıştır. Çünkü böylesine önemli bir eseri yazabilmek bir birikim gerektirir. Ayrıca dili kullanma becerisine de sahip olmak lazımdır. Bir taklitten ziyade yazar, özgünlüğünü ortaya koyabilmelidir. Sanatçı, dönemin ihtiyaçlarını, insanların ilgilerini, eğilimlerini bilmelidir. Buna göre eserini meydana getirmelidir. Karakoç, bunu başarabilmiş bir sanatçıdır. Bu konuyla ilgili Ramazan Kaplan şunları söyler:

Karakoç'un şiir çizgisinde, Leylâ ve Mecnun hikâyesini konu edinişinin özel bir yeri olmalıdır. Leylâ ve Mecnun hikayesi, hem gelenekle bağ kurması, hem geleneğin verimlerini çağdaş bir tutum ve bakış açısıyla yorumlayışı ve hem de aşktan yola çıkıp "mutlak" gerçek etrafında örülen düşünce atmosferi ile, Karakoç şiirinin özgün örneklerinden biridir. Ayrıca Sezai Karakoç'un şiirlerinde "aşk" ın en önemli temalarından biri, dahası onun şiirlerinin aşkla örülmüş şiirler olduğu, aşka "varolmanın dinamitlendiği noktalardan" biri olarak bir işlev yüklendiği bilgisi göz önünde tutulduğunda; Karakoç'taki bu birikim ve ilginin Leylâ ile Mecnun hikâyesinde ve müstakil bir eserde kendini göstereceği sonucuna ulaşılır.¹²

Bu tespitten yola çıkarak Karakoç'un şiirlerinde ve düşünce dünyasında aşk, onun varoluş anlayışını meydana getiren unsurdur. Bu kadim aşk hikâyesini kendi döneminde ele alması onun geçmişiyle bağ kurmasını, unutilan köklere bir bağlantı yapması, ruhundaki Doğu medeniyetini taşıması bakımından önemlidir.

Karakoç, şiirini anlatırken "Benim şiirim, aşk, hürriyet, arayış ve ölüm gibi, varolmanın dinamitlendiği noktalardaki trajik espriyi, irrasyonele, absürde bulanmış (Mutlak)'ı zapt etmektir. Gittikçe bunu yapmak istiyor şiirim."¹³ diyerek hedefini açıklamış oluyor. Aşk, varoluşunun sebebi ve "Mutlak" olana ulaşmanın yoludur.

Aşk şiirleri denildiğinde *Monna Rosa*'nın ayrı bir yeri vardır. Bu şiiri Karakoç, 1952 yılında yazmıştır. Karakoç, *Monna Rosa*'nın "modern bir Leylâ ile

¹² Ramazan Kaplan, "Çağdaş Bir Leylâ ve Mecnun Hikâyesi: Sezai Karakoç'un Leylâ ile Mecnun'u," *Hece*, Sayı 73, s. 163.

¹³ *Age.*, s. 163.

Mecnun denemesi” olduğunu söyler. Şiir dört bölümden oluşur: Aşk ve Çileler, Ölüm ve Çerçeveler, Pişmanlık ve Çileler, Ve Monna Rosa.

Mona Rosa’da aşkın başlarda beşeri bir aşk olduğunu görürüz. Daha sonraları ve en son bölümde ise artık ilahi bir aşka dönüştüğü görülür. Bu ele alış biçimi bize tıpkı klasik edebiyatımızdaki aşkın işlenişini sergiler. Belki de bu yüzden “modern bir Leylâ ile Mecnun denemesi” denmektedir. Ancak klasik edebiyattakinden farklı olarak içinde yaşadığımız çağdan izler taşır. Tren, fotoğraf, sigara, tüfek gibi döneme ait kavramları şiirde görebiliriz.

XX. yüzyılın başlarında çağın sorunlarına cevap arayan önemli felsefi akımlardan biri olan varoluşçuluk ortaya çıktı. Bu çağdaki savaşları, yıkımları gören düşünürler, bazı sorgulamalara gittiler. Özellikle de insanın varlığını sorguladılar. Ancak varlıkla ve varoluşla ilgili felsefi sorgulamalar yeni değildir. İlk Çağ filozoflarına kadar gitmektedir. Ne var ki XX. yüzyılda insan kendini, hayatın anlamını ve sonunu sorgulamaya daha fazla yöneldi. “... Tanrının yitilmesiyle insan evrenin eksenini olmuştur ve bunun sonucu da insan kendi kendisi için sorunsal olmuştur.”¹⁴ Buradan da bir varoluş felsefesi ortaya çıkmıştır. Ancak varoluş felsefesinin ne olduğu tam anlamıyla ortaya konulmuş değildir. Daha doğrusu genel geçer bir tanımı yapılamamıştır.

Genel olarak bakıldığında varoluşçu felsefede çağın sorunlarına çareler arandığı görülür. Bu felsefede kendilerine yer bulmuş ya da bu felsefe içinde sayılan düşünürler, fikirlerini daha çok farklı türdeki eserlerinde anlatmaya çalışmışlardır. Özellikle de felsefe ve edebiyatın bu anlamda birlikteliği vardır. Bunu romanlarda daha yakından görmek mümkündür.

Sezai Karakoç, çağının sorunlarını dikkate almış, bunlara ilişkin çözüm önerileri ortaya koymuştur. Özellikle “Diriliş, Diriliş Medeniyeti, Diriliş Eri” çok önemlidir. Varoluşu Allah’a inanmak olarak görür.

Aşktır o benim için.

Yoldur.

Anlamdır.

Sestir.

¹⁴ Bedia Akarsu, *Çağdaş Felsefe*, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 1994, s. 188.

Ülküdür.

Varoluştur.¹⁵

Karakoç'un yaşamında, Allah'a duyduğu inanç vardır. Bu inanç onun yaşama sebebidir. Hayatını devam ettirebilmesi bu inanca bağlıdır. "Tanrısızlığın karanlığında ruhum daralır, boğulur. Asit içinde erir gibi. Gazda boğulur gibi. Yüreğimi ancak O çarptırır."¹⁶

"Sezai Karakoç'a Göre Aşk ve Varoluş" adlı bu çalışmamızda böylesine çok yönlü, her kesimin saygı duyduğu bir kişinin daha çok "aşk" ve "varoluş" hakkındaki bakış açısını, görüşlerini ele almaya çalıştık. Aşkın edebiyatta işlenişinin yanında kozmolojik ve ontolojik boyutuna değindik. "Varoluş" kavramını ise "Varoluş Felsefesi" üzerinden Karakoç'un eserlerinde inceleyerek onun bu kavramlardaki görüşlerini, bunlara yüklediği anlamları ve ulaşmak istediği ülküyü ortaya koymaya çalıştık.

Sezai Karakoç, düşünce dünyamızda ve edebiyatımızda önemli bir yere sahiptir. Hiç şüphesiz böyle bir kişi hakkında da birçok tez hazırlanmış, kitaplar yayımlanmıştır. Bu çalışmaların çoğunun edebiyat alanında olduğu görülmektedir. Karakoç üzerine yapılan çalışmalardan Turan Karataş'ın doktora tezi, daha sonra *Doğunun Yedinci Oğlu* adıyla basılmıştır. Münire Kevser Baş, Şakir Diclehan, Muhittin Bilge ve Ali Haydar Haksal'ın Sezai Karakoç üzerine yaptığı çalışmalar da önemli bir yere sahiptir.

Bir kimsenin düşüncelerinin, duygularının anlaşılmasında yaşantısının önemli bir yeri olduğu kanaatindeyiz. Çocukluğunun, şahit olduğu olayların ve devrin toplumsal sorunlarının kişi üzerine tesiri elbette olacaktır. Karakoç'un hayatı anlatılırken konumuzla alakalı genel bir çerçeve çizmeye çalıştık.

¹⁵ Sezai Karakoç, *Diriliş Neslinin Âmentüsü*, s. 9.

¹⁶ *Age.*, s. 9.

II. Yenilgi Yenilgi Büyüyen Zafer: Karakoç'un Hayatı

Ahmet Sezai Karakoç, resmi kayıtlara göre 22 Ocak 1933 tarihinde Diyarbakır'ın Ergani ilçesinde doğmuştur. O zamanlar Ergani'nin merkezinin adının Osmaniye olmasından dolayı doğum yeri olarak kimliğinde Osmaniye yazar.

Karakoç, annesinden edindiği bilgiye göre ocak ayında değil mayıs ayında doğmuştur. Mayıs ayına “gulan” ayı da denmektedir. Bu ay, güllerin ayı, güllerin açmaya başladığı ay olarak bilinir. Babasının adı Yasin Efendi olup üç erkek kardeşin en küçüğüdür. Orta halli bir tüccardır. 1963 yılında 74 yaşındayken vefat eden Yasin Efendi, isteği üzerine Ergani'de defnedilmiştir. Annesi Emine Hanım, 1957 yılında vefat eder ve İstanbul'da defnedilmiştir. Karakoç, annesinin ölümüne çok üzülmüştür. Annesinin, Karakoç üzerindeki etkisi şairin kadına bakışını, çizdiği kadın portresini oluşturması yönünden önemlidir. Karakoç, annesinin ölümünü şöyle dile getirir:

Bütün kurtarma çabamıza rağmen, annem, bahar boyunca da hasta yatıp Haziran başında vefat etti... Çok zayıftı, sessizdi. Hiç şikayet etmez, bir şey söylemez, hiçbir şey istemezdi. Son bir ay hiçbir şey yemedi. Zaten sağlığında da bir şey yiyip yemediğini bilemezsiniz. Oruçlu olduğu günle öbür günü ayıramazdınız.¹⁷

Büyük bir üzüntü yaşayan Karakoç, annesine olan sevgisini *Yoktur Gölgesi Türkiye'de* adlı şiirle ifade etmiştir:

İncedir billurdandır yoktur gölgesi Türkiye'de
Bir meçhul Meryem mermerden değil ama kutlu
Gözlerine baksanız erirsiniz kar gibi
Elinizi sallarsanız rüzgârından sallanır
Bir geyik olur sizi arar melûl ve bakır
Görür gibi uyur konuşur gibi susar güler ağlar gibi¹⁸

Bir insanı incelerken mutlaka yaşadığı yerleri, hatta bu yerlerin kimliğini iyi bilmek gerekir. Çünkü o yerin ruhu, insan üzerine nüfuz eder. Sezai Karakoç'ta da bunu görmek mümkündür. Şiirlerinde yaşadığı coğrafyanın etkisini, ürünlerini görebiliyoruz. Buna şiir örneklerini verirken açıklık getireceğiz. Karakoç'un

¹⁷ Şakir Diclehan, *Sanat ve Düşünce Dünyasında Sezai Karakoç*, Lim Yayınları, İstanbul, 2015, s. 31.

¹⁸ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 83.

doğduğu yer olan Ergani köklü bir geçmişe sahiptir. Bu şehir, Bizans, Emevi, Abbasi, Selçuklu, Akkoyunlular ve Osmanlı izlerini taşır. Karakoç, ırk kökünün Akkoyunlu boylarından biri olduğunu söyler. “İrk kökümün Akkoyunlu Boylarından (Bayındırlılardan) bir boy olması, en muhtemel bir açıklama olur.” der. İki Ergani vardır: Biri tarihi bir geçmişi olan Ergani, diğeri ise depremden sonra kurulan yeni Ergani’dir. Karakoç, bu eski Ergani’de doğmamıştır. Bunu da talihsizlik olarak görür ve “...Yeni Ergani’de doğmayı şehrin yıkılmışlığı içinde doğuş olarak niteliyorum.” şeklinde ifade eder.

Karakoç, hayatında dört yıkılmışlıktan bahsediyor: Birincisi çağın yıkılışı, ikincisi Ergani’nin yıkılışı, üçüncüsü devletin yıkılışı, dördüncü ise bütün bunlara bağlı olarak ailenin, toplumun yıkılışı.¹⁹

Babası, Sezai Karakoç’un adını Muhammed Sezai koymak ister. Fakat yanlışlıkla Ahmet Sezai konulur. İsimler konurken peygamber ve sahabe isimleri alınır, mahlas olarak da genellikle Farsçadan isim seçilirmiş. Sezai’nin anlamı da Muhammed ile hemen hemen aynıdır. Nasıl olduğu bilinmeyen bir şekilde şairimizin adı Ahmet Sezai olur. Karakoç, bu olayı şöyle anlatır:

Ahmet de ağabeyimin ismiydi. Nasıl olduğu bilinmiyor, benim nüfus kaydım Ahmet Sezai, ağabeyimin de Mehmet Şefik olarak yapılıyor. Hep evde, okulda, sokakta arkadaşlarım arasında Sezai diye çağrılıyorum.²⁰

Karakoç, bir iki yaşlarındaiken ailesiyle birlikte Ergani’den Maden’e taşınırlar. Birkaç yıl orada kalırlar. Sezai Karakoç, çocukluğunun mutlu günlerini orada yaşadığını, buradan hareketle ilk sanat idrakini Maden’de aldığını söyler. Karakoç üzerine etki edecek, sanatında da izlerini taşıyacağı olayları şöyle dile getiriyor:

Bir kere de evde yapayalnız kalmıştım. Salon gibi bir yerdeydim. Orda, yarı karanlıkta birden cinler sökün ettiler gibi geldi bana. O kadar kalabalıklardı ki şaşırmıştım. Kadınlar, çocuklar, çok renkli, süslü elbiseler giymişler. Çalgılar,

¹⁹ Şakir Diclehan, *Sanat ve Düşünce Dünyasında Sezai Karakoç*, s. 34, 35.

²⁰ Turan Karataş, *Doğunun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 31.

eğlenceler içinde düğün yapıyorlar, gelin götürüyorlardı. Belki de bir şey görmedim. Ama nerden aklımda kalmışsa tıpkı görmüşüm gibi hatırlıyorum.²¹

Ailesiyle birlikte Sezai Karakoç, 1937 yılında tekrar Ergani'ye döner. Karakoç, okula gitmeden dört yaşlarındayken okumayı öğrenir. O yıllarda birçok çocuğun yakalandığı göz hastalığına yakalanır. Tedavi olarak halk arasında kullanılan göz otu denilen bir ilaç sürülür. Bu ot, gözü kırmızıya boyar, bu kırmızılığı gidermek için de incir yaprağıyla göz silinir. Karakoç çocukluğunda yaşadıklarını eserlerinde sıklıkla yansıtır. Bu, başından geçen bir olay olabileceği gibi, kıssalar, efsaneler, halk hikâyeleri, coğrafyanın özellikleri, mevsimin etkileri, hayvanlar, bitkiler... olabilir. Başından geçen bu hastalığı da “Köpük”²² adlı şiirinde anlatır.

1938 yılında ilkokula başlar. İhtiyat sınıfı²³ denilen bir sınıfa alınan Karakoç, okumayı yazmayı bildiği için burada çok sıkılır. Üç ay sonra birinci sınıfa alınır. 1939 yılında babasının işlerinden dolayı Piran (Dicle)'a taşınırlar. Bir yıl sonra Ergani'ye geri dönerler.

Karakoç'un okuma sevgisinde babasının tesiri büyüktür. Babası akşamları kitap okur, ev halkı da dinlemiş. Bu durumu Karakoç şöyle anlatır:

Kış geceleri babam kitap okurdu biz de dinlerdik. Mahallede beş altı evde eski (büyük, kalınca ciltli) bir kitap olurdu akşamları gider getirirdik. Okuduktan sonra iade ederdik. Gazavatnameler, Siyer-i Nebi gibi kitaplardı. Çoğu kez manzumdu. Babam ahenkle okurdu biz de heyecanla dinlerdik²⁴.

Çocukluğunda yaşadığı ve unutamadığı olaylar Karakoç'un hayatına ve şiirlerine etki edecektir. Karakoç, “Çocukluğumuz” adlı şiirinde babasının kitap okumalarını ve kendisi üzerindeki etkisini şöyle anlatır:

...

Babam lâmbanın ışığında okurdu
Kaleler kuşatırdık, bir mümin ölse ağlardık
Fetihlerde bayram yapardık

²¹ Turan Karataş, *Doğunun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 32.

²² Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 129.

²³ O dönemin bir uygulamasıdır. Bugünkü okul öncesi sınıflar diyebiliriz. İçi kum dolu büyük bir masa etrafında çocuklara harfler uygulamalı olarak öğretilmiştir.

²⁴ Turan Karataş, *age.*, s. 37.

İslâm bir sevinçti kaplardı içimizi²⁵

Sezai Karakoç, daha beşinci sınıfta olmasına rağmen Namık Kemal'i, Mehmet Akif'i, Ziya Paşa gibi yazarları okur. Osmanlı Türkçesini kendi çabasıyla öğrenir. Okumak, onun için çok büyük bir tutku olmuştur.

İlkokulu 1944 yılında tamamlar. Okulda öğretmen olan amcazadesinin yönlendirmesiyle dördüncü sınıfta iki yıl okur. Daha sonra parasız yatılı sınavlarına girer ve sınavı kazanır. Parasız yatılı okumak üzere Maraş'a giden Karakoç, çok çalışıp başarılı bir öğrenci olur. Orta ikinci sınıftayken Arapça ve Farsça öğrenmeye çalışır. Namık Kemal ile ilgili okulunda bir konferans verir ve beden eğitimi öğretmeni tarafından "Koca Filozof" unvanını alır. O yıllarda *Mesnevi*'yi okuyup anlamaya çalışır. Bu durumu "...çok erken uyanmasıydı bu zihnimin"²⁶ şeklinde ifade eder.

Karakoç, o yıllarda "*Hakka Doğru, İslamiyet, Orhundan Sesler, Altınışık, Tanrı Kulu...*" gibi dergileri de okumaya ve takip etmeye başlar. Ancak bunların içinde *Büyük Doğu*'nun yeri ayrıdır. Karakoç, "*Büyük Doğu*" yu davasının dergisi olarak görür ve şunları ifade eder:

O güne kadar İslam içimizde sakladığımız bir inanç idi. Kimselere pek açılmıyorduk. Yasak, mazlum ve mağdur bir düşünce gibiydi ruhumuzda. Ama işte görmüştük İstanbul'da çıkan bir dergide onu çağdaş üslupla savunan bir kalem vardı. İslam'ın yükselen yeni, canlı sesiydi bu. Bu, benim için büyük bir mutluluk olmuştu. Çünkü: Bir umut doğmuştu. Bütün sıkıntıları göğüsleyebilirdim.²⁷

Okumak, zamanla Karakoç için bir tutku halini almıştır. Okuma tutkusunun neticesinde bir birikime sahip olan şairimiz şiir yazma denemelerine girişir. Yazdığı ilk şiir "Ergani" adını taşır. Ancak kimseye göstermeden bu şiiri yırtıp atar. Karakoç, o yıllarda iki dayısının ölümüyle derinden etkilenir. Ölüm düşüncesi o dönemde şairimiz üzerine tesir eder. Bu olayı "Ölüm, ailemizin üzerine sanki siyah şalını atmıştı. Hüzün, süreklince ruhumuza sinmişti."²⁸ cümleleriyle dile getirir.

²⁵ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 98.

²⁶ Turan Karataş, *age.*, s. 43.

²⁷ *Age.*, s. 43.

²⁸ *Age.*, s. 44.

Karakoç, 1947 yılında parasız yatılı olarak Gaziantep Lisesi'ne başlar. Burada Batı edebiyatı okumaları yapar. Lise birinci sınıfının sonunda ağabeyini kaybeden Karakoç, bu durum üzerine "... sürekli bir hüznün yüreğime konuk olmasına sebep oldu. Ve bu bende bir nevi tabiat haline geldi."²⁹ diyerek üzüntüsünü anlatır.

Sezai Karakoç, yaz tatillerinde Diyarbakır-Ergani arası karayolunda işe başlar. Bu çalışma süreci içinde dahi okumalarına ara vermeyen Karakoç, şiirler yazmaya başlar. Ancak yazdığı şiirleri yine yırtıp atar. Daha sonraları *Büyük Doğu*'ya ailesinin lakabı olan "Leventoğlu" nu kullanarak "Mehmet Leventoğlu" ismiyle şiir gönderir. Karakoç'un "Sabır" adlı şiiri üç yüz şiir arasından seçilerek yayımlanır.

İlim:
merdiven daya
çık aya
İman:
al eline bastonu
sonu
sonsuz yürü
sürü sürü
putları kıra kıra
var (Var)a.³⁰

Ancak bu şiiri kitaplarına almamıştır. Bunun sebebini kendi ifadeleriyle "... kitaplarıma alacak güçte bulamadım onu."³¹ diyerek açıklar.

Sezai Karakoç, 1950 yılında liseyi bitirir. Felsefe okumayı ister ancak babası ilahiyat okumasından yanadır. Fakat bu fakülteler burslu olmadığı için Sezai Karakoç Siyasal Bilgiler Fakültesi sınavlarına başvurur. Sınavı 13. olarak kazanır ve 1950 yılı Kasım ayında Ankara'ya gelir. Özellikle sosyoloji ve felsefe okumaları yapan Karakoç, yazmayı da sürdürür. O dönemde *Hisar* dergisine bir yazı gönderir. Ancak bu dergiyi "Sanatta bir durağanlık içindeydi."³² diyerek değerlendirir ve başka şiirini göndermez. *Büyük Doğu*'yu davasının dergisi olarak gören Karakoç, kendisini orada

²⁹ Turan Karataş, *age.*, s. 46.

³⁰ Siddık Akbayır, *age.*, s. 28.

³¹ Turan Karataş, *age.* s. 49.

³² *Age.*, s. 53.

yazacak yeterlilikte görmediğinden yazı göndermez. Hisar dergisinde yayımlanan ilk şiiri “Rüzgâr” dır. Aslında *Hisar*’da üç şiiri yayımlanır: “Rüzgâr, Monna Rosa ve İşaret.” Bunlardan sadece “Rüzgâr” ı kendisi göndermiştir.

Uçurtmamı rüzgâr yırttı dostlarım!
Gelin duvağından kopan bir rüzgâr.
Bu rüzgâr yüzünden bulutlar yarım;
Bu rüzgâr yüzünden bana olanlar...

O ceviz dalları, o asma, o dut,
Gül gül, mektup mektup büyüyen umut...
Yangından yangına arta kalmış tut.
Muhabbet sürermiş bir rüzgâr kadar.³³

Sezai Karakoç, on sekiz-on dokuz yaşlarındayken evlenmek ister. Bu fikrini ailesine bir mektupla bildiren Karakoç, olumsuz bir cevap alır. “Rüzgâr” adlı şiirinde de bu olayın etkisi vardır. Daha sonraları evlenme isteğinde bulunmaz. Hatta ailesinin evlenme isteği karşısındaki duruşlarını da olumlu değerlendirir.

Karakoç, *Monna Rosa*’nın ilk bölümü olan “Aşk ve Çileler” i 1952 yılında yazmıştır. Arkadaşlarıyla gittiği bir kır gezisinde bu şiiri okur. Şiir çok beğenilir. Arkadaşı bu şiiri *Hisar* dergisine gönderir. “Monna Rosa” yayımlandıktan sonra çok büyük bir ses getirir. Birçok şiir gecelerinde okunur ve bir şöhret kazanır. Ancak Sezai Karakoç bundan memnun olmamıştır. Hatta bu şiir üzerine çeşitli hikâyeler söylenmeye başlanır. Karşılıksız bir aşkın şiiri olarak anılır, yapılan akrostiş³⁴ ile bir bayanın adı ve soyadının olduğundan bahsedilir. Ancak Karakoç, bu konuyla ilgili konuşmaz. O dönemde şairler divan edebiyatıyla özellikle de gül-bülbül kavramlarıyla dalga geçmektedir. Ölçsüz, hecesiz şiir yazmak moda olmuştur. Hatta

³³ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 9.

³⁴ Akrostiş *is. Fr. acrostiche ed.* Her dizenin ilk harfi yukarıdan aşağıya doğru okunduğunda ortaya bir söz çıkacak biçimde düzenlenmiş manzume, muvaşşah, tevşih. bk. *Türkçe Sözlük*, TDK, Ankara, 2005, s. 57.

yazılan şiirlere yabancı isimler verilir. Karakoç, aslında o dönem şairlerine bir tepki olarak bu şiiri kaleme almıştır. “Monna Rosa” şiiri bugün dahi sevilen ve okuyucuların inandığı hikâyesiyle gönüllerde yer etmiştir.

Sezai Karakoç, 1955 yılında Siyasal Bilimler Fakültesi’nden mezun olur. Ancak ne yapacağına karar veremeyen Karakoç, kendisini bir boşlukta hisseder. Ailesine bakmak zorunda olduğundan memuriyete girer. Karakoç, maliye müfettiş muavinliği sınavlarını kazanıp İstanbul’da göreve başlar. Bu sırada *Büyük Doğu* dergisinde yönetici olarak çalışır.

1956 yılında ailesini yanına getiren Karakoç, bir yandan onların sorumluluğunu üstlenir bir yandan da şiirle, yazıyla meşgul olur. Bu zamanlarda Karakoç, şiirlerini genellikle pastane, kıraathane gibi yerlerde yazar. Arkadaş sohbetlerinde fikirlerini ortaya koyar.

1957 yılında annesini kaybeden Karakoç, çok büyük bir acı duyar. Sonraki aylarda işi gereği farklı şehirlere gider. Bu seyahatler sayesinde Anadolu’yu yakından görme imkânına sahip olur. Bu iş gezilerinin birinde “Balkon” adlı şiiri yazar. Cemal Süreya bu şiiri *Pazar Postası*’na gönderir. Karakoç bu olaya çok kızar. Fakat olayın üzerinden zaman geçmesi dolayısıyla Karakoç, biraz yumuşamıştır. Bunun üzerine Cemal Süreya ve Muzaffer Erdost’un ısrarlarıyla Karakoç, *Pazar Postası*’nda yazılar yazmaya başlar.³⁵

1958 yılında Karakoç, pek istemese de önemli bir edebiyat tartışmanın içinde yer alır. Edip Cansever’in *Yerçekimli Karanfil* isimli kitabı üzerine “Bir Materyalist Şiir” başlıklı yazı kaleme alan Karakoç, edebiyatımızda önemli bir yeri olacak tartışmayı başlatmış olur. Kendisi bu olayda yanlış anlaşıldığı kanaatindedir. Teknik bir eleştiri yaptığını, şaire yönelik bir eleştiri olmadığını söyler. Ancak tartışma büyüyecek Ülkü Tamer, Adnan Özyalçiner gibi isimler Karakoç’a cephe alacaktır. Bu olaydan sonra Karakoç, hiçbir yazıya cevap vermemiş, hiçbir tartışmaya girmemiştir. Bunun sebebini de şöyle açıklar:

1958 yılında olan bu büyük tartışmadan sonra, bugüne kadar aleyhimde yazılan hiçbir yazıya cevap vermedim. O tartışma bende nefret uyandırmıştı. Kasıtlı olarak birçok kişi karşıma çıkmıştı. Ece Ayhan da : “Sezai Karakoç her halükarda

³⁵ Turan Karataş, *age.*, s. 72.

ümmeçidir.” diyerek konuyla ilgisiz adeta muhbirlik yaparak araya girmişti. 1958-88 arasında yani şu otuz yıl içinde yazılan yüzlerce yazıda hep aynı ruhu gördüm. İftira, samimiyetsizlik, konuyu ya da olayı saptırma. Kısacası; okuru aldatıp hakkımda olumsuz bir etki uyandırma.³⁶

1959 yılında önemli bir olay olan ve tarihte “Sirkeci İnfilakı” diye anılan bir patlama olur. Karakoç Meserret Kırathanesi’nde bulunmaktadır. Kırk kişinin öldüğü bu patlamadan yaralı olarak kurtulur. Daha önceleri ailesinden ölenlerin acısıyla ölümle tanışan Karakoç bu sefer ölümün soğuk nefesini çok yakından hissedecektir. Bu olay üzerine de “Ben Kandan Elbise Giydim, Hiç Değiştirsinler İstemezdim” adlı şiiri yazar. Şair, bu şiirinde ölümün korkulacak bir son olmadığını, “Kendinden bir şeyler kattın / Güzelleştirdin ölümü de”³⁷ dizeleriyle anlatır.

Karakoç, patlama sonrasında kırathaneden çıkış anını “O an aklıma Bozkurt’un önderliğinde Ergenekon (Mağarası’ndan) ecdadımızın dışarıya çıkışı geldi aklıma.”³⁸ sözleriyle anlatır.

Karakoç, o gün orada yayımlamayı düşündüğü kitabının hazırlıklarını yapmaktadır. Ne yazık ki şiirlerinin bulunduğu dosyanın büyük bir bölümünü patlama sonucu kaybeder.

1959 yılında Karakoç’un ilk kitabı *Körfez* yayımlanır. Aynı yıl görevi gereği Ankara’ya gider. 1960 yılında *Diriliş* dergisini burada çıkarır. Dergi iki sayı çıkar, üçüncü sayının hazırlıkları sırasında ihtilal olur. Karakoç, aynı yıl askere gider. 1961 yılında askerliğini bitirdikten sonra memuriyete dönmeyi istemez. Görevinin yazarlık faaliyetlerine engel olduğu kanaatindedir. Ancak mecburen Ankara’daki görevine geri döner.

Karakoç, 1962 yılında ikinci kitabı olan *Şahdamar*’ı çıkarır. Necip Fazıl bununla ilgili bir yazı yayımlar. Bu yazısında Karakoç’un şiir yazdığının farkına yeni varmış gibidir. O dönemi düşündüğümüzde Necip Fazıl’ın bir genç yazarı övmesi, onunla ilgili yazı yayımlaması müthiş bir olaydır. Hatta Necip Fazıl, Karakoç’tan teşekkür telefonu bekler. Ancak Sezai Karakoç hiçbir şey demez. Bu durum ise Necip Fazıl tarafından yanlış anlaşılır. Bu olay bize Karakoç’un kişilik özelliğini

³⁶ Turan Karataş, *age.*, s. 82.

³⁷ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 94.

³⁸ Şakir Diclehan, *age.*, s. 71.

daha yakından tanımamıza fırsat verir. O, hiçbir zaman ön planda olmayı, övülmeyi istememiştir. Telefon etmeyişini de “...ben bu tür ilişkileri beceremem”³⁹ diyerek ifade eder.

Sezai Karakoç, alçakgönüllü, sabırlı, vefalı bir kişilik özelliği gösterir. Reklam yapmayı, kendisini anlatmayı sevmez. Yaptıklarının başkası tarafından görülmesi gerekir. O, bunları kanıtlama ihtiyacı hissetmez.

1962 yılında iş gezilerine devam eden Karakoç, Merzifon’a gider. Bu dönemde farklı ruh halleri içinde olan Karakoç, okuldan sınıf arkadaşı olan şair Cemal Süreya ile mektuplaşır. Kendini ifade ettiği, içinde bulunduğu metafizik sorunları anlatmak için “... giyotine abone olmuş gibiyim” ve “... orda telaşlı bir Kafka gibi yabancı duruyordum”⁴⁰ cümlelerini kullanır. Bu sözlere Cemal Süreya şiirlerinde yer verir. Karakoç, bu durumu Cemal Süreya’nın mizacı olarak değerlendirir ve ona kızmaz.

1963 yılında görev yeri kendi memleketi Ergani’dir. Burada tifoya yakalanır. On beş gün hasta yatar. Kendi ifadesiyle “... adeta ölüme gider, geri döner.”⁴¹ Bu hastalık, Karakoç’ta ruhunun tepeden tırnağa bir yenileniştir. Hastalığı süresince zihni metafizik sorunlarla iç içedir. Daha sonra İstanbul’a döner. Sonbaharda babasını kaybeder.

1963-64 yıllarında Karakoç, *Yeni İstanbul* gazetesinde “Farklar” başlıklı günlük yazılar yazar. İşi gereği farklı illere gitmesi ve gazetenin maddi sorunlar yaşamasından dolayı yazmayı bırakır. Önce Maraş’a daha sonra da Kilis’e gider. Kilis’te bir yerel gazete olan *Kent* gazetesi Karakoç’un şehre gelişini okuyucularına duyurur. Bu durum Karakoç’un tanındığını, ondan haberdar olduklarını gösterir. Karakoç, kırk yıllık yazarlık hayatında ilk röportajını bu gazeteye verir. 1992 yılına kadar da hiçbir gazeteye röportaj vermemiştir.⁴²

1965 yılında mecburi görev süresi biten Karakoç, artık rahatça istifa etmeyi düşünür. Yazarlığından dolayı memuriyete yeteri kadar kendini veremediğini

³⁹ Turan Karataş, *age.*, s. 90.

⁴⁰ *Age.*, s. 91.

⁴¹ *Age.*, s. 92.

⁴² Sezai Karakoç, 1992 yılında iki röportaj verir. Bu röportajlar, *Tarihin Yol Ağzında* adıyla 1996 yılında Diriliş Yayınlarından basılır.

düşünerek vicdan azabı duymaktadır. Bu da istifa gerekçeleri arasındadır. O yıl istifa eden Karakoç, bir boşluğa düşer. Herhangi bir birikimi olmadığından maddi sıkıntılar yaşar. Dergi çıkarmayı düşünür fakat ekonomik sebeplerden bunu yapamaz. Bu günlerde biyografi olan *Yunus Emre* ve *Mehmet Akif* adlı iki kitap hazırlar ancak yayımlamaz. Çok zor günler yaşayan Karakoç, 1966 yılında Ergani'ye dönmek ister. Arkadaşı Mehmet Emin Erol, kitap çıkarması için borç para verir ve Ergani'ye dönme fikrinden caydırır. Fakat o, *Diriliş* dergisini yeniden çıkarır. Lakin işler istediği gibi gitmez ve 1967'de *Diriliş* tekrar kapanır. Kapanma sebebinin temelinde maddi sorunlar gelmektedir. İşte böylesi bir zamanda onu kurtaran şiiirdir. İnancı Karakoç'u hayata bağlayan ve ona dayanak olan unsurdur. Buradan hareketle şunu söyleyebiliriz ki Karakoç, sağlam bir duruşa, inanca, maneviyata, ruh haline sahiptir. Bu zor günlerinde eserleri arasında önemli bir yere sahip olan "Hızırla Kırk Saat" ve "Taha'nın Kitabı" nı kaleme alır. Karakoç, şiirlerini genellikle pastanelerde, kahvehanelerde, deniz kenarlarında yazmıştır. "Hızırla Kırk Saat" adlı şiirini de deniz kenarına gelip burada adeta denizle konuşurcasına kırk saati bulan bir zamanda oluşturmuştur.

1967 yılında *İslâmın Dirilişi* adlı kitabı toplatılır, hakkında dava açılır. Hapis cezası alır fakat karar uygulanmaz. Kararın kendisine tebliğ edilmemesi ve o dönem çıkan aftan dolayı Karakoç, hapis yatmaz. Ancak yazar için can sıkıntısı veren günlerdir. Aynı yıl *Babıalide Sabah* adlı gazetede on ay süren yazarlığa başlar.

1968 yılında Milli Türk Talebe Birliği, Sezai Karakoç'u ödüle layık görür. Fakat Karakoç ödül törenine katılmaz. Ödülün gerekçesi "mukaddesatçı ve milliyetçi cephede edebiyat ve sanat alanında yeni bir çıkış açması" şeklinde ifade edilmiştir. Karakoç, ödüle ve övgüye uzak bir yapıdadır. Nitekim 2011'de Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri edebiyat dalında Karakoç'a verilir fakat yine gidip ödülü almaz.

Babıalide Sabah gazetesi el değiştirdiğinde Karakoç, bu gazetede yazmayı bırakır. Kendisini şiire veren Karakoç, bir geliri olmadığından sıkıntılı günler yaşar. Hatta artık ekmek alacak parası bile kalmamıştır. Hastalanır, kapıcı yardımıyla hastaneye kaldırılır. İyileşince *Mağara ve Işık*, *Gül Muştusu* kitaplarını bastırır. Güllerin açtığı ayda doğan Karakoç için gülün yeri ve önemi ayrıdır. Klasik

edebiyatımızda da gül farklı bir yerde durur. Divan edebiyatında Peygamber Efendimiz'e olan sevgi, muhabbet gül ile anlatılmıştır. Karakoç, "Gül peygamber muştusu peygamber sesi"⁴³ diyerek bu ilişkiyi dile getirir.

1970 yılında Karakoç'a, Macaristan'ın Rusya tarafından işgal edilmesine gösterdiği tepkiden dolayı berat ve gümüş madalya verilir. Karakoç, dünyanın neresinde bir zulme, haksızlığa uğrayan varsa onun yanında olmuştur. Zalime karşı durmaktan, mazlumun yanında yer almaktan geri durmamıştır.

1971 yılında memuriyete tekrar dönen Karakoç, Ankara'ya yerleşir. İki yıl sonra memuriyetten istifa eder ve *Milli Gazete*'de yazmaya başlar. 1974 yılında "Diriliş" i tekrar çıkarabilmek için bu gazeteden de ayrılır.

Karakoç, hayat hikâyesini anlattığı "Hatıralar" adlı yazısında 1974'e kadar olan zamanı anlatmıştır. 1973 yılında memuriyetten dönmek üzere ayrılır. Artık çalışmalarını *Diriliş* üzerine yoğunlaştırır. *Diriliş* dergisini 1974-78 yılları arası altmış sayı çıkarır. Karakoç, sonraki yıllarda da aralıklarla dergisini çıkaracaktır. Fakat 5 Şubat 1992 tarihinde *Diriliş* dergisine son noktayı koyar.

Karakoç, düşünce dünyasını eserleriyle topluma sunmuştur. Yazdığı yazılarla, şiiirlerle birçok kişinin gönlüne girmeyi başarmıştır. Ancak o yaptıklarını yeterli görmez. Düşüncelerini eyleme geçirmek için siyasete atılır. Fakat onun siyaset anlayışı bilindik ve alışlagelmiş bir anlayış değildir. Karakoç, eserlerinde ortaya koyduğu fikirlerin hayata geçmesi için siyaset yapar. Bu sebeple 26 Mart 1990'da Diriliş Partisi'ni kurar. Partinin amblemi olarak gül seçilir. Güncel olaylarla, politikayla yakından ilgilenen Karakoç, partisinin amacını üç kelimeyle ifade eder: "Hakikat, adalet, fazilet".⁴⁴ Partisi (DİRİP) 1997'de üst üste iki seçime girmediğinden dolayı kapatılır. Fakat Karakoç, siyasi faaliyetlere son vermez ve 2007'de Yüce Diriliş Partisi'ni kurar. Haftalık konuşmalarıyla gençlere hitap eden Sezai Karakoç, yazarlık faaliyetlerine yaşı gereği noktayı koymuştur.

Sezai Karakoç, hiç şüphesiz ülkemiz için çok önemli bir fikir adamıdır. Ortaya koyduğu eserleriyle, fikirleriyle ve hiç sapmadığı çizgisi, idealleri ile haklı bir yere sahiptir. Çektiği sıkıntılar, yaşadığı yalnızlıklar onu yolundan, davasından geri

⁴³ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 379.

⁴⁴ Siddık Akbayır, *age.*, s. 131.

döndürmemiştir. “Yenilgi yenilgi büyüyen bir zafer” e olan inancı onu gönüllere yerleştirmiştir. Davasına, sadakat göstermiş, “diriliş” düşüncesinin haklı savunuculuğunu eylemleriyle de sergilemiştir. Gözlerden uzak yaşamayı tercih etmiş, kendisini kanıtlama gibi bir çabaya girişmemiştir. Tevazu sahibi bir yapıda olan Karakoç, ekranlardan, ödül törenlerinden dahi uzak durmuştur. “Kendisinin haberi olmadan hakkında yapılan birtakım girişimlere de sıcak bakmamış, İnsanlara minnet duymayacağı bir sessizliği tercih etmiştir.”⁴⁵ Mütevazı bir hayat sürmüş olan Karakoç, bugün o sağlam duruşunu sürdürmektedir. Şu sözler onu anlatması bakımından önemlidir: “Mağlup görünür fakat her zaman galiptir.”⁴⁶

⁴⁵ Muhittin Bilge, *Medeniyet ve Diriliş*, Hece Yayınları, Ankara, 2004, s. 24.

⁴⁶ İsmail Sert, “Yıldırım Aydınlığında Bir Ağaç Olarak Şair”, *Hece*, Sayı 73, s. 28.

I. BÖLÜM

1. SEZAI KARAKOÇ'A GÖRE AŞK

Bu bölümde “diriliş” düşüncesi, “varoluşçuluk” ve “aşk” konuları ele alındı. Karakoç için “diriliş” ve “aşk” kavramlarının önemi çok büyüktür. Onun düşünce dünyasının temelinde bu kavramlar yatar. Çünkü insanın varoluşunun sebebi olarak aşkı gören Karakoç için yok oluşla var oluş arasında gördüğü “diriliş” e de sebep aşktır. Aşk, Mutlak olana ulaşmakta bir yoldur. Ruhlarında dirilişi gerçekleştirecek olanlar aşk yolunda ilerleyebilirler. Gerçek aşk olan Allah aşkına ancak gerçek âşıklar ulaşabilir.

“Varlık, varoluş” kavramları İlk Çağ’dan başlayarak felsefenin üzerinde durduğu kavramlar olmuştur. İnsanın kendisini, hayatı ve sonrasını anlamaya, sorgulamaya başladığı zamanlarda bu kavramlar daha da önem kazanmıştır. Özellikle XX. yüzyıldaki felsefi arayışlar egzistansiyalizmin doğmasına sebep olmuştur. “Varoluşçuluk” başlığı altında özellikle dünya savaşlarının sonucunda insanlarda görülen arayış ve anlamlandırma çabalarına, egzistansiyalizmin genel özelliklerine değinildi.

Aşk, “Aşk” başlığı altında edebiyatın bakışından ziyade önemli düşünürlerin görüşleri üzerinden ele alındı. Varlık-aşk ilişkisinden hareketle filozofların yorumlarına yer verildi.

1.1. Varoluş Mücadelesi: Diriliş

Sezai Karakoç’un sanatının ve fikriyatının temelinde “Diriliş” düşüncesi vardır. Bu bir medeniyet tasavvurudur. Karakoç, toplumun her alanında bu “Diriliş” ülküsünün yer almasını istemektedir. “Diriliş” sadece geçmiş demek değildir. Oradan hareketle geleceğin şekillendirilmesidir, bir hakikat arayışıdır. Hayatı bir arayış olarak gören Karakoç, insanın bu yolda bir arayış mücadelesi içinde olmasını ister.

“Diriliş” düşüncesinin ortaya çıkmasında dönemin şartlarının etkisi büyüktür. Karakoç, büyük bir medeniyet inşa etmiş olan, İslam Medeniyeti’nin son yüzyıllarda gerilemesini bir türlü kabul etmez. İşte bu gerileyişi ortadan kaldırmak için yeniden

dirilişe geçilmelidir. Bilindiği üzere Osmanlının son dönemlerinde kurtarıcı olarak görülen Türkçülük, İslamcılık, Batıcılık akımları vardı. Sezai Karakoç, bunların içinden İslamcılık akımını, kültürel değerlerimizle doku uyumsuzluğu olmayan akım olarak görür. Fakat burada da metot yanlışlığı yapıldığı düşüncesindedir. Metot olarak Batıcılık kullanılmıştır. Bu yüzden de Karakoç, başarılı olunamadığı görüşündedir.

“Diriliş” düşüncesi geçmişle bağları olan ancak geçmişin aynısı veya tekrarı olmayan bir yapıda olmalıdır. Peşinen reddetme de olmaz, incelemeyen, düşünmeden, ders almadan her şeyiyle kabul etmek de olmaz. Karakoç: “Geçmiş, yeni bir yaklaşımla, uygarlık perspektifinden bakışla, İslâm uygarlığının yaşayış ve dirilişi açısından ele almak.”⁴⁷ görüşündedir.

“Diriliş” te önemli olan ruhtur. Ruhu kaybetmemek ve onun dirilişe geçmesini sağlamak gerekir. “Ruh her zaman diridir ölmeyendir.”⁴⁸ Bedenin ölümü ruhun ölümü değildir.

Diriliş bir ruhtur. Ortaya çıkış biçimleri, şartlarla o ruhun karşılaşmasından doğar... Şartların hakkını ve daha doğrusu gücünü inkâr etmeden bilmek gerekir ki, asıl olan ruhtur. Şartları zorlayan diriliş ruhudur, insanları ve toplumları ayağa kaldıran, tarihin belini doğrultan diriliş ruhudur... Ne zaman ki, ruh durağanlaşmıştır, o zaman aksiyon sönmeye yüz tutmuştur⁴⁹

Ruh, dirilişini kaybetmediği sürece mutlaka zafere ulaşılır. İnsanı eyleme geçiren bu diriliş ruhu olur. İnsanın varoluş sebebi Tanrı'ya duyduğu aşktır. Karakoç'a göre dirilişi gerçekleştirecek olan ruhun dirilmesidir. Bu da aşk ile olacaktır. İnsanoğlu yaratılışı gereği aşkla iç içedir. Aşk, varoluş sebebidir. Tabii olarak bir de yok oluş vardır. Bu gidiş geliş arasında önemli bir unsur olarak Karakoç, “diriliş” i söyler. Diriliş, geçmişten alınan güçle daha geniş bir açıdan olaylara, geleceğe bakmayı sağlar. Karakoç, dirilişi anlatırken med-cezir hadisesiyle ilişki kurar. Var olmak ve yok olmak arasında diriliş vardır. Karakoç, bu olayı şöyle ifade eder:

⁴⁷ Mustafa Kirenci, “Diriliş Akımı: Düşüncenin ve Şiirin Çağrısı”, *Hece*, Sayı 73, s. 255.

⁴⁸ Ali Haydar Haksal, *age.*, s. 46.

⁴⁹ Sezai Karakoç, *Çağ ve İlham II*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1978, s. 101.

Hilkatte, her yaratılmış olan, var olmak ve yok olmak yönünde ikili bir gidiş geliş med ve cezri içindedir. Bozuluş, çöküş, batış, yıkılış gibi kelimeler, hiçliğe doğru gidişin; doğuş, büyüyüş, yükseliş, gelişmiş gibi sözler de varoluş ve açılımları yönündeki med hadisesinin gerçekleşmesidir. Diriliş de, olumsuz, hiçleşmeye giden yönelimi, yeniden varoluş hedefine doğru çevirme gelişmesi olarak üçüncü bir merhaleyi ve süreci belirler.⁵⁰

Bozuluşlar, yok oluşlar bir medeniyetin başına gelebilecek şeylerdir. Bunlar “dirilmeme, diriliş şansını kaybetme” olarak gerçekleşir. Önemli olan bu dirilmeyi gerçekleştirebilmektir. Bunun için de Karakoç, medeniyetimizin dününe ve bugününe bakmak gerektiğini söyler. Devletlerin çöküşü, medeniyetin çöküşü olarak algılanmamalıdır. Elbette ki Osmanlı gibi büyük devletlerin çöküşünü medeniyetin de çöküşü olarak görenler vardır. Ancak böyle düşünüp umutsuzluğa kapılmayı Karakoç doğru bulmaz. Zaten yıkılışı tam anlamıyla kabul etmeyenler de olacaktır. Bunlar çıkış yolları arayacak, sebepleri araştıracaklardır. Burada yapılması gereken, bütüncül bir yaklaşım içerisinde olmaktır.

Karakoç hiçbir zaman umudunu kaybetmemiştir. “... eserlerinde olumsuzluk yoktur. Sürekli olarak önümüze bir ışık tutar.”⁵¹ İslâm dünyasının dirilişine inanır. Bunun için de ruhların dirilmesi gerekir. İslam’ın insan ruhunda yeniden çiçeklenmesini isteyen Karakoç, dirilişi gerçekleştirmek için ruhunda diriliş ateşi olan erlerin varlığına ihtiyaç duyar ve bu durumu şöyle açıklar:

Yüzyıllardır ölüm sularında ruhu çırpınan İslâm dünyası, dirilişin ilk şartlarını zorlamaktadır bugün. Yeniden-doğuşun fecri zorlanmaktadır. Geceye, Avrupa’dan üzerimize çökmüş olan kâbus gecesine, hakikat dinamiti fitilini bırakmak üzeredir. Ruhun şimşeği, bu geceyi şerha şerha yaracaktır, layık olduğu an. Ama, bu kolay olmayacaktır. Ruhun dirilişi erleri yetişmeden, islâm ruh ve kültürü, düşünce ve ahlâk, medeniyet ve edebiyatı, Batı çizgisini aşmadan ve insana yeni ve derin bir iç aydınlanış ışığı olmadan gerçekleşmeyecektir bu.⁵²

⁵⁰ Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi I*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2015, s. 60.

⁵¹ Ali Haydar Haksal, *age.*, s. 65.

⁵² Sezai Karakoç, *Çağ ve İlham II*, s. 102, 103.

Diriliş, insan ruhunda başlamalıdır. Işık olup ruhları aydınlatmalı. Medeniyet, ahlâk, düşünce, kültür alanlarının hepsinde bir diriliş gerçekleşmelidir. Diriliş, düşünce ile inanç arasında bir bağ kurup yenilenmektir. “Metafizik kaygılarla reel kaygıların birbirinden kopmaz bir şekilde” anlaşılmasıdır. “Kendine ve çağa meydan okumadır.”⁵³

Descartes, “Düşünüyorum o halde varım.” diyerek düşüncenin insan varlığının gerekçesi olduğunu vurgular. Diriliş düşüncesi de düşünmenin önemine inanır. İslâm medeniyetinin içinde düşünmenin yeri ayrıdır. Nitekim Kur’an-ı Kerim, insanları düşünmeye çağırır. Bu çağrıya ulaşmanın yolu dirilişten geçecektir. Karakoç bu durumu şöyle açıklar: “Düşünceyi, hayatın yaratılışı içinden çekip aldığımızda, bir anlamı kalmaz; insan, böyle bir hayat içinde *belhüm edall* durumuna düşer. ‘İnsan, düşüncede hayat arayan bir varlıktır.’ çünkü.”⁵⁴

XX. yüzyılda, dünya büyük bir uygarlık krizi yaşamaktadır. Dönemin şartları insanları bir bunalıma, buhrana yöneltmiştir. Böylesi zamanda sanatçılar, fikir adamları çıkış yolları aramaktadır. Sezai Karakoç’ta “Diriliş” düşüncesi Tunus’un bağımsızlık mücadelesi verdiği yıllarda ortaya çıkar. Oralarda verilen mücadele Karakoç için her alanda geniş bir dirilişin başlaması gerekliliğine inandırır. Karakoç, diriliş düşüncesinin ortaya çıkışını “O sırada Tunus’ta İstiklâl Savaşı sürüyordu... O gün için aktüel olan Tunus ve Cezayir İstiklâl Savaşları için ‘*Bir Millet in Ba’süba’del Mevti*’ adlı yazım vardı. İşte *diriliş* fikri bende o yıllardan itibaren oluşmaya başladı.”⁵⁵ sözleriyle dile getirir.

Karakoç, içinde yaşadığı dönemin şartlarını iyi tahlil etmiş, sorunlarını ve bu sorunlara çözüm yollarını da göstermiştir. Karakoç, insanın insana zulmetmesini kabul etmez. İçinde yaşadığı çağda insanların bir bunalım içinde olduklarını, ezen ve ezilen sınıfın ortaya çıktığını ve asıl düşünülmesi gereken noktanın insanların bunlardan haberdar olmayışını Karakoç tespit eder. İnsanlığı mutsuzluğa götüren sebeplerin başında da komünizm ve kapitalizmi gören Karakoç, teknik bakımdan üstün olan ülkelerin zayıf olanları ezdiğinden şikâyetçidir. “Kapitalist ve komünist iki yanıla Batı, dünyanın ve insanın umutsuzluğun en derinine saplanmasına sebep

⁵³ Sezai Karakoç, *Diriliş Neslinin Âmentüsü*, s. 27, 28.

⁵⁴ Hüseyin Su, “Bir Tecdit Hareketi Olarak Diriliş Düşüncesi”, *Hece*, Sayı 73, s. 342.

⁵⁵ *Age.*, s. 343.

olmuştur. Hele teknik bakımdan zayıf olan ülkeler güçlüler tarafından insafsızca maddeten ve mânen ezilmişlerdir.”⁵⁶ Bu durumdan haberdar olmayan insanların varlığı ise asıl rahatsız edici bir husustur.

Sezai Karakoç, XX. yüzyıl içinde yaşayan insanların bir buhran, bunalım ve umutsuzluk içinde bilinçsiz ve anlamsız bir yaşam sürdüklerinin tespitini yapar. İnsanlığın bu durumdan kurtulması için yapılması gereken Allah’a inanmak olmalıdır. Allah inancını unutan insan yeniden bunu hatırlamalıdır. İnsanın Allah tarafından yaratıldığı, bir kul olduğu gerçeği anlatılmalıdır. Bu hususta da Karakoç vazifeyi Müslüman aydınlara vermektedir. Biz Müslümanlar, İslam’ı en doğru şekilde yaşamaya başladığımızda yeniden insanlara öncü olacak ve insanlık, içinde bulunduğu bu durumdan kurtulacaktır. Eğer İslam’ı tam anlamıyla yaşayamazsak eşi görülmemiş bir yok oluşla karşılaşacağımızdan bahseden Karakoç, “... ondan ayrılmaya devam edersek yeni doğacak dünyada bize köleliği bile çok göreceklerdir. Öyle bir alçalış ve yok oluşun bir örneği daha olmayacaktır.”⁵⁷ sözleriyle kaçınılmaz sonu ifade eder.

Karakoç, çıkış yolu olarak İslam’ı gösterir. Ona göre insanın varoluş sebebi, Allah inancı, İslam ahlakı, insanlara anlatılmalıdır. Anlatmak yetmez, eylemde yapılarak, yaşanılarak gösterilmelidir. Aksi takdirde bir yok oluşla karşı karşıya kalacağız. Böyle bir sonla karşılaşmamak için hakikatten yana olunmalıdır. Hakikate ulaşmanın yolu da Kur’an-ı Kerim’den geçer. İnsan, Kur’an’dan “...uzaklaştıkça, zanların, vehimlerin, erdemsizliklerin, büyüklenmenin bataklığına saplanır.”⁵⁸

Çıkış yolunu gösterecek, toplumu yeniden ayağa kaldıracak olan “Diriliş eri” dir. Diriliş eri, yılmadan, yorulmadan diriliş davasının savunucusu olmalıdır. Benliğini ortaya koyup sonuna kadar gitmelidir. Zira diriliş eylemi hakiki erler bekler. Bu eylem, “...kimliğin belirlenişi ve varoluş ısrarı demektir.”⁵⁹ İnsan eğer diriliş eylemini gösterirse varoluşunu da ispatlamış olur. Dirilişi gerçekleştirecek olan diriliş erinin özelliklerini sıralayan Karakoç, en başta bu yolda olan kişiden “Diriliş Toplumu” nu inşa etme hedefinde olmasını ister. “Dirilişçi, daima Diriliş

⁵⁶ Sezai Karakoç, *Çağ ve İlham I*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1977, s. 23.

⁵⁷ *Age.*, s. 24.

⁵⁸ *Age.*, s. 30.

⁵⁹ Sezai Karakoç, *Diriliş Muştusu*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2015, s. 7.

Toplumu'nu inşa hedefinden sapmama çabası içindedir; yıkıcı değil, yapıcıdır. Değerlerin gözcüsü ve bekçisidir.”⁶⁰

Diriliş eri, kendisini asla büyük görmemelidir. Tevazudan yana olmalı, gösterişten kaçınmalıdır. Ortaya koyduğu çalışkanlık ve eserlerle anılmalıdır. Diriliş eri, yaptıklarını da yeterli görmemelidir, dava yolunda var gücüyle devamlı çalışmalıdır.

Karakoç, diriliş uygarlığının metafizikle, teoriyle ve pratikle iç içe hareket ederek hakikate ulaşacağını söyler. Asıl ulaşılabilecek nokta da İslam Uygarlığı'dır. Dirilişçi bu uygarlığa ulaşmanın yollarını aramalıdır.

Diriliş Akımının ana kaynağı olan İslâm Uygarlığı ise, metafiziğinin bütünlüğü ve teoriyle pratiğinin geniş kanatlı açılımları göz önünde tutulursa, tek sağlam inanış ve yaşayış bildirimi olarak kalmaktadır. Tam çoğulculuk ve tam birlik. Metafiziği, teoriği, pratiği olan tek hakikat uygarlığı.⁶¹

Bu hakikat uygarlığına Karakoç “diriliş” ile ulaşılabileceği görüşündedir. “Diriliş” sayesinde İslam ile yeniden bir buluşma olacaktır. Yaşanılan düşüşlerden, kaybedişlerden artık çıkışlara, kazanımlara diriliş sayesinde ulaşılabilecek varoluşun anlamı gerçek manada ortaya çıkacaktır.

Karakoç, “diriliş” düşüncesinde ülkemizin aydınlarına önemli görevler vermektedir. Aydın, halktan kopmadan, medeniyetine yabancılaşmadan, kimsenin emri altına girmeden, birilerine yaranma düşüncesinde olmadan hakikatin savunucusu olmalıdır. Kimseden takdir, ödül beklememelidir. Aydın kişi davanın özde savunucusu olmalıdır ve hizmetini karşılık beklemeden yapmalıdır. Topluma rehber olacak aydınların özelliklerini Karakoç şu şekilde sıralar:

Diriliş, aydın işidir. Ama halktan ve insanlıktan kopuk olmayan, tam tersine onların hakikata muhtaç olduklarına şüphe edilmemesi gereken ruhları ve şahdamarlarıyla can ve kan birliği ve ilişkisi içinde bir kader ilgisi taşıyan aydın işi. Sanat, düşünce, inanç ve ahlâk alanlarında, Allah'tan başka hiç kimseden hiçbir şey beklemeyerek, önce örnek olmak, sonra kalıcı eserler, izler ve hatıralar bırakmak,

⁶⁰ Sezai Karakoç, *Diriliş Muştusu*, s. 8.

⁶¹ *Age.*, s. 24.

böylece gerçek ve ideal insanlığa karşılıksız hizmet etmek, şiarları olmalıdır o aydınların.⁶²

Aydınlar, bilinçli bir şekilde hareket ederek eserler ortaya koymalı, düşüncelerini özgürce ifade edebilmelidirler. Yalnız özgürlüğün sınırsız olmadığı unutulmamalıdır.

Aydında iyimserliğin, umudun doğuşu, düşünce dünyasında yeni canlanışlarla mümkün olacaktır. Aydına çizilen özgürlük sınırlı da olsa bu hak sonuna kadar kullanılmalıdır. Siyasî oluşum, düşünce dünyasında bir devrim yapmalı, o da ruh dünyasında yankılanmalıdır. Bu şekilde gerçekleşecek bir dönüşüm, tarihî diriliş dönüşümünün başlangıcı olacaktır.⁶³

Karakoç'un aydınlara yüklediği görevlerden biri de toplumumuza yabancılaşmamaları gerektiğidir. Aydın, topluma, medeniyetine, geçmişine sıkı sıkıya bağlı olmalıdır. Köklerinden kopmamalı, taklide yeltenmemelidir. Başkalarına benzememelidir. Aksi takdirde yok olur. Bu durumu "Masal" adlı şiirinde açıklayan Karakoç, bu şiirinde ülkenin aydınını bir babanın dördüncü oğlu olarak niteler. Bu oğul okumuş, bilgin olmuştur. Fakat kendi ülkesine, geleneklerine uzak kalmış kendi özünü unutmuştur. "Dördüncü oğul okudu bilgin oldu / Kendi oymak ve ülkesini / Kendi görenek ve ülküsünü / Günü geçmiş bir uygarlığa yordu"⁶⁴ dizeleriyle anlatırken Karakoç, böylesi aydınlarımızın sonunun silinip gitmek olacağını anlatır. Çünkü kendi özünü kaybeden, kendi milli ve manevi değerlerinden uzaklaşıp milletine yabancı olan bu aydınların tarihte bir adları kalmayacaktır. Batılı bilginler, belki onları başlarda koruyacak, kutlayacak ancak tamamen kendilerinden kabul etmeyecektir.

Karakoç, Doğu-Batı ilişkisini, onların özelliklerini derinlemesine görebilmiştir. Sezai Karakoç Batılıya dönüşmek istemez. Batının en büyük silahı olarak karşısındakini değiştirmesini görür. "Masal" adlı şiirinde bir babanın altı oğlunu almış Batı vardır. O, yedinci oğul olarak direnmektedir. Kardeşlerinin akıbeti yok olup gitmek olmuştur. Bu yüzden "yedinci oğul" değişmek istemez. "Bir

⁶²Sezai Karakoç, *Diriliş Muştusu*, s. 121.

⁶³Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi III*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2016, s. 53.

⁶⁴Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 411.

babanın yedinci oğluyum ben / Gömülmek istiyorum buraya hiç değişmeden / ...
Gömün beni değiştirmeden / Doğulu olarak ölmek istiyorum ben”⁶⁵

Sezai Karakoç, diriliş düşüncesini açıklarken klasik edebiyatımızda “aşk” kavramını en iyi ifade eden “mum ve pervane” örneğine değinir. Şairler bu örneği verirken doğadaki gözlemlerinden yola çıkar. Bu gözlem sonucunda metafizik bir âleme ulaşırlar. Âşık, artık bu yolda öyle mesafeler kat etmiştir ki sonunda Tanrı aşkına ulaşmıştır ve bu aşkla yok olmuştur. Yok oluş bir son değildir aksine o aşkta yeniden bir dirilme vardır. Karakoç bu döngüde dirilişi anlatır.

Klasik islâm edebiyatında, “mum ve pervane” örneği, o kadar çok kullanılan bu örnek üzerinde, temel kavram ve ilkelerin nasıl işlediğini düşünürsek, şu ana kadar geliştirdiğimiz kuramın bir nevi sağlamasını yapmış oluruz (...) doğa-soyutlama- metafizik ve mutlak âlem-yeniden somutlanış: diriliş zincirlemesi bu örnekte mükemmel bir şekilde izlenmiştir.⁶⁶

Karakoç’a göre sanatçı: “... bilmediğimiz bir dünyadan, bir kaza sonucu, dünyamıza düşmüş bir yaratıktır.”⁶⁷ Ancak sanatçı oluşumunu bu dünyada tamamlar ve bazı yollardan geçer. Karakoç, Hacı Bayram Veli’den alınan şu sözlerle sanatçının nasıl oluştuğunu anlatır: “‘Ben dahi bile yapıldım / Taş ü toprak arasında’ dediği gibi, sanatçı da, tabiat ve tarih, fizik ve fizikötesi taş toprakları arasında kan-ter içinde yoğrulmaktadır.”⁶⁸

Karakoç, şairin diriliş düşüncesinde ayrı bir yeri olduğunu vurgular. Şair, dili kullanma becerisiyle dirilişin ayak seslerini halka duyurmalıdır. Dirilişin kıvılcımlarını şair dile getirmeli, çıkacak diriliş yangınına har olmalıdır. “... şair Diriliş Günü adamıdır. İsrail’in ve Cebrail’in adamı. Öleyazan insan ruhu dirildiği gün, o da gerçeğiyle geri dönmüş olacaktır.”⁶⁹ Karakoç’a göre şairler, günümüzü kelimeleriyle, sözleriyle, eserleriyle o “Diriliş Günü” ne hazırlamalıdır.

Şair, diriliş gününde, diriliş kfilesinin en önünde yürümelidir. Bu kfile, diriliş sayesinde ana vatanına, yurduna kavuşacaktır. Bu yol Tanrı yoludur. “... şair,

⁶⁵ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 412, 413.

⁶⁶ Sezai Karakoç, *Edebiyat Yazıları I*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2017, s. 20.

⁶⁷ *Age.*, s. 23.

⁶⁸ *Age.*, s. 37.

⁶⁹ *Age.*, s. 76.

Tanrı Yolu'nun eri olan şair, Diriliş Kafilesinde en ön sırada yürüyen kişi.”⁷⁰ O “Diriliş Günü” ne erip bir daha Tanrı yolundan sapmayacaktır.

Karakoç, içinde bulunduğu dönemin getirmiş olduğu umutsuzluk düşüncesinden etkilenmemiştir. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünyaya hâkim olan karamsarlık havasının tesirinde kalmamıştır. Gecedен sonra elbet güneş doğacağına inanan, “diriliş” düşüncesinde olan bir kişi de, umutsuzluğa kapılmamalıdır. Karakoç, bu umuda sahip neslin er ya da geç geleceğini şöyle ifade eder:

Diriliş nesli, umudu gerçekleştirecek nesildir. Ama kuşkusuz, imânın yeniden gönüllerde şahlanacağı günler gelecek, ruhun manevi kılıcı karanlıkları sıyrarak, kurtarıcılar nesli, en büyük aydınlıkla aydınlanmış diriliş nesli, Ruh ve iman dirilişinin büyük nesli, çağın dönüşümünde belirecektir.⁷¹

Dirilişi gerçekleştirecek erlerin geleceğine inanan Sezai Karakoç, Avrupa'nın içten fethedileceğini düşünmektedir. Batılıların bildiği, coğrafyaları ve ruhları sömürgeleştirmektir. Avrupa'nın da manevi bir fetih yaşayacağını söyleyen Karakoç, Avrupa'nın bundan ancak teslim olursa kurtulacağını söyler. “Hakka teslim olan, esir değil esaretten kurtulandır. Gurur hastası batılıları bile bu idrake ‘diriliş şoku’ erdirecektir.”⁷² sözleriyle ifade eder. Kendini Allah'a teslim eden kişi tutsak değil aksine özgürdür. Karakoç, Allah'a inanmayı özgürlük olarak görür. Özgür olan kişi, yani kendini Hakk'a teslim eden kişide umutsuzluk olamaz. Karakoç, umutsuzluğa kapılan ya da durumun hep kötüye gideceğine inanan kişilere “Diriliş Günü” nden bahsederek şöyle seslenir:

Hayır! Diriliş günü gelecektir. Avrupa'ya ders verecek, yol gösterecek, kurtuluş izini işaret edecek maneviyat erleri ufuklarımızda gözükecektir... Onlar, güneşinde doğmayacağına, baharın gelmeyeceğini, gülün açmayacağına, ağacın çiçeklenmeyeceğine ve yemişe durmayacağına inanan ve bu sebeple kışla uzlaşıp yaşamaya çalışmak gerektiğine herkesi inandırmaya çalışanlardır. Bunlardan uzak duracaklara ne mutlu! Bütün zorluklarını görerek geleceklere inananlara ne mutlu!⁷³

⁷⁰ Sezai Karakoç, *Edebiyat Yazıları I*, s. 126.

⁷¹ Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi II Diriliş Şoku*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2015, s. 38.

⁷² *Age.*, s. 129.

⁷³ *Age.*, s. 150.

Dirilişini gerçekleştirecek olan dava adamlarıdır. Bu adamlar, kendi çıkarları için değil savunucusu oldukları dava için çalışmalıdır. Güzel ahlâkın örneklerini sergilemelidir. Dünyayı bu dava sahibi insanlar değiştirecektir. Karakoç, davanın gerçek savunucuları ile adını kullanarak menfaat sağlayanların özelliklerini şöyle açıklar:

Dâva, dâva ahlâkına sahip insanların omuzları üzerinde yükselir. Dâva ahlâkına sahip insanlar yalan ve iftira nedir bilmezler. En ufak bir menfaati haleldar oldu diye ciyak ciyak bağıranlar, gerçek dâva sahipleri olamazlar; olsa olsa, o dâvayı kullanarak çıkar sağlayan kişiler olurlar.⁷⁴

Dava adamı, hakikat aşkının peşinde koşmalıdır. “Ölmeden önce ölmeli” bu anlayışla dirilişini gerçekleştirmelidir. Bu davada olanları harekete geçirecek olan gönüllerdeki gerçek aşktır. Karakoç: “Sizi aşk yönetecek. Ve siz tekrar hakikatin bayrağını dünyaya dikecek, ilâhi siteyi gerçekleştirecek, Hakkın medeniyetini zafere ulaştıracaksınız.”⁷⁵ derken diriliş erlerine inancını ifade eder.

Sezai Karakoç’a göre kapitalizmin ve sosyalizmin getirmiş olduğu havayı dağıtacak olan diriliş düşüncesidir. Dünyayı umutsuzluk batağından çıkaracak olan diriliş erleridir. Diriliş erleri peygamberlerin özellikle de “Son Peygamber” in yolundan giderek “Allah’ın Birliğini” varoluşunun asıl amacı görmelidir.

Kapitalizmin veya sosyalizmin hiç bir fizikötesi ümide yer vermeyen katı, dar ve karanlık dünyalarından, insanoğlunu, dirilişçi bir gençlik kurtaracaktır. O gençlik, peygamberlerin ve en büyük Peygamberin yolunda olarak, Allah’ın Birliğini varoluşunun asıl amacı ve hikmeti olarak görecektir.⁷⁶

Bu yola inanan, baş koyan gençlik, maddeci düşüncenin insan ruhunu kaplayan örtüden insanlığı kurtaracaktır. Bu kurtuluş mücadelesi için yapılan her türlü eylem diriliş demektir.

Diriliş eri, içinde bulunduğu kötü şartlara bakıp da davasından geri durmamalıdır. Bütün insanlığın geleceği için dirilişini gerçekleştirmelidir. Bunun için de bir ilhama ihtiyacı vardır. Ruhlarda yeşerecek olan bu ilham, diriliş ilhamıdır. “Öyleyse içinde bulunduğun şartlar ne olursa olsun, umudunu kesme arkadaşım,

⁷⁴Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi II Diriliş Şoku*, s. 152.

⁷⁵Sezai Karakoç, *Yitik Cennet*, s. 32.

⁷⁶Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi III*, s. 37.

kardeşim! Umutlan...”⁷⁷ diyen Karakoç, ilhamın yeşermesi için umudun gerekliliğini ifade eder.

Dirilişin gerçekleşmesi hayatî bir önem taşımaktadır. Eğer diriliş gerçekleşmezse büyük bir esaret başlayacaktır. Bir varlık-yokluk mücadelesi içine girilecektir.

Belki de tarihin en büyük hesaplaşma günü gelip çattı. Esarete düşmemek, özgürlüğümüzü yitirmemek, insanların değil, Allah’ın önünde eğilme hakkımızı korumak için, biz müslümanlar, kişi ve toplum olarak, bütün genişliğiyle dirilişi gerçekleştirmek zorundayız. Ya diriliş, ya ölüm!⁷⁸

Karakoç: “... diriliş için çalışmamız, varolmamızın alternatifsiz tek şartıdır.”⁷⁹ diyerek diriliş düşüncesinin gerçekleşmesini varoluş mücadelesine bağlar. Ancak dirilişi önce ruhlarda yapmak gerekir. Diriliş ilhamı öncelikle ruhlarda yeşermelidir. İnsan, bunun için ruhunu dirilişe müsait hale getirmelidir. “Çileyle mi ulaşırsın ona, ruhunu saflaştırarak mı, çaba ve çalışmayla mı? Belki de her üçü de gerekli.”⁸⁰ diyen Karakoç, ruhu hazırlama yollarını da vermiş olur.

Dirilişi gerçekleştirecek olanlar, geceyi gündüze katıp çalışmalı, çileyle yoğrulmalıdır. Davasından asla geri adım atmamalı, kararlı adımlarla ilerlemelidir. Dik duruş sergilemeli, umudunu kaybetmemelidir. “Son eri de kalsam ölüm kalım savaşında uygarlığımın / Yılmam geri dönmem bekçiliğini yeğlerim mezarlığımın”⁸¹ dizeleriyle Karakoç, davasındaki kararlılığını ifade eder.

Karakoç, “Diriliş” düşüncesinin diğer düşünce sistemlerinden farklı olduğunu söyler. Diriliş, bugünü değil; zamanı kucaklar ve bütünler. Onda gözyaşı, kan, umutsuzluk, ölüm yoktur. Onda gül bahçesi, bülbül sesi, hayat, ölümsüzlük suyu vardır. “Diriliş” in farklılığı “Hızırla Kırk Saat” adlı şiirde şöyle anlatılır:

Evrim günlük sularla
Devrim irinle kanla
Bizse dirilişi gözlüyoruz

⁷⁷ Sezai Karakoç, *Çağ Ve İlham I*, s. 46.

⁷⁸ Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi III*, s. 89.

⁷⁹ *Age.*, s. 77.

⁸⁰ Sezai Karakoç, *Çağ Ve İlham I*, s. 48.

⁸¹ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 500.

Bengisu bengisu kayna ve çağla.⁸²

Sezai Karakoç'a göre ruhların dirilişinde namaz ve orucun ayrı bir yeri vardır. Oruç, insanlara farklı bir düşünme becerisi kazandırır. Kişi, içe yönelir. Bu yönelişle dünyayı algılama biçimi de değişecektir. Oruç sayesinde önce kişinin maddi tarafı değişecektir. "Oruç, önce eşyayı diriltir. Elbet, eşyanın bu dirilişi, insan açısından bakılıncadır. Eşya, insana göre dirilmiştir oruçla demek istiyoruz."⁸³ Daha sonra insan oruç sayesinde düşünmeye başlayacaktır. Duygularına, düşüncelerine tesir eden oruç kişinin ruhunu da değiştirecektir.

Namaz ve oruç dirilişi gerçekleştirecek ve diri tutacak olan unsurlardır. Diriliş yolundaki en önemli adımlardır. İnsan ruhunun dirilişini sağlayacak olan namaz ve oruçtur. Bunlar sayesinde sadece bir diriliş olmayacak aynı zamanda dirilişin devamı da sağlanmış olacak. Dışarıdan ve içeriden gelebilecek tehlikelere karşı bir zırh, bir kalkan olacaktır. Diriliş yolunda bu iki unsurun önemini Karakoç şu şekilde ifade eder:

Namaz ve Oruç, insanın gerçek dirilişinin ve diriliğinin iki şartıdır. Onlarsız insan, yürüyen, yiyen, konuşan ölüden farksızdır. Namaz ve oruç, bir insanda gerçekleştikçe insandaki diriliş keskinliği artar; insan, diriliş basamaklarında adım adım yükselir.⁸⁴

Tarihe bakıldığında düşmemiş bir medeniyet yoktur. Ancak Karakoç'a göre düşüp kalkabilmek daha önemlidir. O düşüşler bir bağımsızlık kazandırıp, dirilişe götürebilmelidir. Bu sebeple umudu kaybetmeden, diriliş ışığını söndürmeden, kalplerdeki ve ruhtaki diriliş kıvılcımını körükleyerek yola devam edilmelidir. "Önemli olan bir medeniyetin düşmeyişi değil, düşüşü dirilmesiz ölüme dönüşmeden doğrulmasını bilmesidir."⁸⁵ Doğrulabilen medeniyet yoluna daha sağlam bir şekilde devam edebilir. Çünkü önceki düşüşlerden bir bağımsızlık kazanmıştır.

Karakoç, dirilişin bir gün mutlak gerçekleşeceğine inanmaktadır. Tökezleyen, hatta düşen medeniyetimizin yeniden ayağa kalkacağı günleri beklemektedir. "Bir

⁸² Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 189.

⁸³ Sezai Karakoç, *Samanyolunda Ziyafet*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2015, s. 72.

⁸⁴ Sezai Karakoç, *Kıyamet Aşısı*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1977, s. 53.

⁸⁵ Sezai Karakoç, *Yitik Cennet*, s. 11.

medeniyeti karnında taşıyan at ve atlı” bir gün gelecektir. Geldiği yer Tanrı aşkından doğan yoldur. Karakoç, o yolda olanlardan şöyle bahseder:

Nereden geliyor o atlı
Tanrı aşkından doğan o atlı
Yunus izli Mevlâna çizgili
Muhyiddin-i Arabî gölgeli Gazali hacimli⁸⁶

Diriliş ruhu kaybedilmemelidir. Kaybedilecek olursa bizi bir yok oluş bekler. Bunun için geçmiş hatırlanmalı, nasıl bir medeniyet kurduğumuz ve nasıl tuzaklara düştüğümüz unutulmamalıdır. “Tanrı aşkından doğan o atlı” ve o atlının izlediği yol tekrar bulunmalıdır. Taklitten uzaklaşıp kendi özüne bir dönüş gerçekleştirilmelidir. Hakikat bulunmalı, gerçek diye gösterilenler birer birer ortadan kaldırılmalıdır. Çünkü bize sunulanlar sahtedir, hiçbir gerçekliliği ve değeri yoktur. Hepsinden önemlisi bize ait bizi yansıtan şeyler değildir. “Hayat dediğiniz ölüm ölüm sandığınız gerçek hayat / Diyarbakır’ın yaz sıcağında meyankökü şerbetindeki tatla / Koka-kola zehri arasındaki fark bu”⁸⁷ diyen Karakoç, bize ait olanları bulmak ister. Bu, Diyarbakır’da şerbettir, Konya’da, Edirne’de, İstanbul’da camidir. Özgürlüğüne ve özgünlüğüne kavuşturulması gereken medeniyetimizdir. Karakoç, taklitten dönmenin çok zor olduğunu söyler fakat varoluşumuzun şartlarından birini taklitten dönmek olarak görür. Bu sayede yeniden dirileceğiz ve dirilteceğiz.

Sezai Karakoç, dirilişi gerçekleştirmek için neler yapılması gerektiğini yukarıda verdiğimiz örneklerde anlatmaktadır. Bütün bunlara rağmen dirilişi kaybettiğimizde olacakları da şöyle ifade eder:

Sen, dirilişi yitirdiğin zaman, adını ve Tanrı’yı bile yitirirsin. Nitekim öyle oldu. Önce, onurunu yitirdin. Şimdi, Allah’ı yitirmeğe başlıyorsun. Daha sonra da, ismini yitireceksin. Dirilişini hatırlamadığın sürece de hatırlanmayacak ve anılmayacaksın. Öyleyse, sen dirilişi hatırla. Ve hatırladığında nasıl bir büyük değişimin, oluşumun başlayacağını hatırla.⁸⁸

Karakoç, “Diriliş” düşüncesiyle hakikatin, hakikat medeniyetinin inşasını gerçekleştirmek ister. Dirilişin öncelikle ruhlarda olmasını arzular. Aksi halde insan

⁸⁶ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 676.

⁸⁷ *Age.*, s. 677.

⁸⁸ Sezai Karakoç, *Unutuş Ve Hatırlayış*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2012, s. 15.

yürüyen bir ölüden farksızdır. İnsan varoluşunun sırrına diriliş ile varır. Hayatının anlamına, vazifesinin farkına bu yoldan ulaşır. Bu yol, umutsuzluk, kötümserlik, inançsızlık yolu değildir. Zorluklar, çileler elbet vardır. Lakin diriliş eri bunlara katlanmak zorundadır. Diriliş eri, sürekli bir arayış içinde olmalıdır. Dirilişçi, bulabilmek için bu arayıştan ayrılmamalı, davasını sonuna kadar götürmelidir. Karanlıklar, diriliş erinin yaktığı meşale ile kaybolacak, yaralanmış ruhlar tedavi edilecek, eşya, insan yaratılışının gereği olan öze dönecektir. Karakoç, “diriliş” ile hakikat medeniyetine ulaşmayı amaçlar. Gayesi “Tarihin en zalim zelzelesiyle yerle bir olmuş gerçek medeniyet sitesinin yeniden kurulmasına” hizmet etmektir. Diriliş eri, “Yıkıcılığın değil, yapıcılığın adamı” olarak kötülüğün karşısında durup iyilikten yana olmaktır. Sezai Karakoç, “Aşkımız, Nemrudun ateşine ateş değil, Hz. İbrahim’in gül bahçesine su taşımak aşkı olsun.”⁸⁹ diyerek “diriliş” düşüncesinin özünü ifade eder.

1.2. Varoluşçuluk

Varoluş felsefesi (varoluşçuluk), özellikle XX. yüzyılda önem kazanmış bir felsefi akımdır. Varoluşçuluğu çok eskilere kadar -Sokrates’e kadar- götürülenler vardır. Ancak özellikle dünya savaşlarının yaşandığı yüzyılda düşünürler insan varlığını sorgulamaya başlamışlar. Bunda insanların yaşadığı korku, umutsuzluk, karamsarlık, özgürlük gibi duyguların etkisi olmuştur. II. Dünya Savaşı’nın yıkıcı etkisi XX. yüzyılda egzistansiyalizmin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu akım, rasyonalistlerin ve pozitivistlerin fikirlerine karşı tepki sonucu meydana gelmiştir. “Varoluşçuluk (İng. existentialism; Fr. Existentialisme, Al. Existentialismus) bireyin deneyimini ve bu deneyimin tekilliğini ve biricikliğini insan doğasını anlamının temeli olarak gören bir felsefi düşünce ya da akımdır.”⁹⁰ Varoluşçuluk, önceki yüzyılda hâkim olan aklın karşısına duygulara önem vererek çıkmıştır.

Bu akım; “bulantı”, “iç sıkıntısı”, “belirsizlik”, “yaşamın anlamsızlığı”, “saçma”, “yabancılaşma” gibi temel kavramlar savaşın yıkıntılarının birey

⁸⁹Sezai Karakoç, *Unutuş Ve Hatırlayış*, s. 63.

⁹⁰A. Kadir Çüçen, *Varoluş Filozofları*, Sentez Yayınları, İstanbul, 2015, s. 19.

üzerindeki kötümserlik, umutsuzluk, hayal kırıklığı, yalnızlık ve bunalım şeklinde ortaya çıkan etkilerini ortaya koymak için kullanılmıştır.⁹¹

Varoluşçuluk felsefesinde “varlık, varoluş, öz” kavramları önemli bir yer tutar. Dönemin düşünürleri varoluşçuluğu tanımlarken kendilerine göre bir yanını ele almıştır. Bu yüzden varoluşçuluğun genel geçer bir tanımı yapılmamıştır. Heinemann: “Varoluşçuluğun gerçek bir tanımı yapılamaz. Çünkü varoluşçuluk sözcüğünü kucaklayan tek bir öz, tek ve değişikliğe uğramayan tek bir felsefe yoktur. Bu sözcük, aralarında derin ayrımlar bulunan çeşitli felsefeleri gösterir.”⁹² diyerek durumu ifade eder.

Varoluş ve varlıkla ilgili düşünceler sadece son yüzyılda ortaya çıkmış değildir. Sokrates zamanına kadar gitmektedir. Kant’a göre varoluş “...salt dışsal bir ‘durum’, aklın veya düşüncenin konusu olmayan çıplak bir ‘veri’dir.”⁹³ Platon ise varlığı özün kendisi olarak ifade eder. “Platon şeylerin varlıklarını onların değişmez, ezeli-ebedi özlerine indirger.”⁹⁴ Plotinos ise varlığı “birlik” olarak açıklar. Birlik, varlığı meydana getirir. “Varlık şeylerin bütünüdür.”⁹⁵

Varoluşçu filozoflar arasında gösterilen Sartre, varoluşçuluğu XX. yüzyıl insanının duygularını ifade eden felsefe olarak tanımlar. “...köklerinden kopmuş temelini yitirmiş, geçmişe, tarihe güvenini kaybetmiş, topluma yabancılaşmış, mutsuz, huzursuz insan varlığını dile getiren bir felsefedir.”⁹⁶ İnsan bu çağda kendisiyle bir sorun yaşamaktadır. Kendi varlığını sorgularken umutsuzluğa, hiçliğe doğru yol almıştır. Orta Çağ’daki Tanrı inancı, Yeni Çağ’daki aklın üstünlüğü yerini karmaşık bu duygulara bırakmıştır. İnsan, daha önceki çağlarda dayandığı değerleri, inancı, kavramı kaybetmeye başlamıştır. Birçok şeyi ele geçirme isteği insanda hâkim olmaya başlamıştır. Ancak bu duygular insanda bir bunalım oluşturmuştur. “İnsanın kendi kendini yitirdikten sonra, bütün dünyayı ele geçirmesi neye yarar? Bundan dolayı varoluş felsefesi bir bunalım felsefesi olmuştur.”⁹⁷

⁹¹ Rıza Bakış, “Varoluş İrrasyonel midir?”, *Bilimname* XXX, 2016 / 1, s. 300.

⁹² Jean-Paul Sartre, *Varoluşçuluk*, çev. Asım Bezirci, Say Yayınları, İstanbul, 1985, s. 9.

⁹³ Ahmet Arslan, *İlk Çağ Felsefe Tarihi Plotinos, Yeni Platonculuk ve Erken Dönem Hıristiyan Felsefesi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010, s. 175.

⁹⁴ *Age.*, s. 175.

⁹⁵ *Age.*, s. 182.

⁹⁶ İsmail Çetişli, *Batı Edebiyatında Edebi Akımlar*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001, s. 131.

⁹⁷ Bedia Akarsu, *age.*, s. 190.

Egzistansiyalizm edebiyat ilişkisinde özellikle edebi türlerden romanda bir etkileşim olduğu görülür. Romanlarda dönemin hâkim duyguları olan korku, umutsuzluk, bunalım, karamsarlık etkili bir şekilde işlenir. “...Felsefi roman, varoluşçuluk akımının en gözde edebi türüdür(...) insan, hayatın akışı içinde doğumundan ölümüne kadar çeşitli durumlarla karşı karşıya olan bir varlıktır.”⁹⁸ Karşılaştığı durumlar insanı seçim yapmaya, tercihte bulunmaya yöneltir. Bunun sonucunda da insan bazı bunalımlar yaşar. Yaşanılan bu durum eserlerin konusunu oluşturur.

Egzistansiyalizm, Hegel felsefesine karşı ortaya çıkmış bir akımdır. “Hegel’e yapılan bu muhalefet egzistansiyalizmi belirler, onu tanımlar, kelimenin özel ve kuvvetli anlamıyla, egzistansiyalizmin ana çizgilerinin çıkartılabileceği nokta oradadır.”⁹⁹

Egzistansiyalizm, insanın varoluşunu, varlık-öz problemini sorgulayan bir anlayıştıdır. II. Dünya Savaşı’nın olumsuz etkilerini düşünürlerin eserlerinde görürüz. Kierkegaard, Nietzsche, Jasper, Marcel, Heidegger, Sartre önemli varoluşçu filozoflardan sayılır. Nurettin Topçu, egzistansiyalizmin bu düşünürlerden Kierkegaard ile doğduğunu söyler. “Gerçek varoluş, akıldan ayrılan ve akla karşı olan duygunun içerisinde. Böylece egzistansiyalizm Allahçı olarak Kierkegaard’la doğdu.”¹⁰⁰ Daha sonraları Heidegger ve Marcel de bu çizgide olmuşlardır. Sartre ise Tanrı tanımaz egzistansiyalistler arasında sayılır.

Geçmişten bugüne felsefenin temel sorularından biri olan “öz mü öncedir, varlık mı?” sorusunu klasik felsefe “öz” cevabını verirken; egzistansiyalistler “varoluş” cevabını öne almışlardır. Egzistansiyalist düşünürler “varoluş, varlık” kavramlarını kendi belirledikleri yönlerden incelemişlerdir. Bu yüzden de egzistansiyalizm kesin, net bir şekilde sonuca bağlanmamış, genel geçer bir tanıma kavuşturulamamıştır. Düşünürler, egzistansiyalizmi özellikle eserlerinin içinde, roman karakterlerinde işlemişlerdir. İnsanın ruh halini, iç çekişmelerini, duygularını ön plana çıkarmışlardır. Egzistansiyalizm, insanı merkeze alan, öznellik içeren, insanın duyguları üzerinden hareket eden bir felsefedir.

⁹⁸ İsmail Çetişli, *age.*, s. 136.

⁹⁹ Roger Verneaux, *Egzistansiyalizm Üzerine Dersler*, çev. Murtaza Korlaelçi, Erciyes Üniversitesi Yayınları No: 67, Kayseri, 1994, s. 2.

¹⁰⁰ Nurettin Topçu, *Varoluş Felsefesi Hareket Felsefesi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2017, s. 18.

1.3. Aşk

Aşk, insanlığın varoluşundan itibaren üzerinde düşünülen bir konu olmuştur. Sadece edebiyatın değil felsefenin de konusu içinde yer almıştır. Bugün herkese göre bir aşk tanımı yapılabilir. Ya da insanlar aşka farklı anlamlar yükler. İlk Çağ filozoflarından Plotinos :“...aşk bir arzu, bir arayıştır...” diyerek güzele, iyiye ulaşmayı ifade etmektedir. Plotinos’ta “Güzellik, İyi, Ruh, Akıl, Aşk” kavramlarını bir arada görmekteyiz. “İyi” kavramı en üstte kendisine yer bulmaktadır. “İyi” ruha güzele doğru arzu gönderir. Ruh yukarıdan gelen bu şeye doğru arzu duyar ve âşık olur. Aşk ile “Akıl” ın ötesine gidilebilir fakat “İyi” nin ötesine geçilemez. “...Onu yukarı doğru yükselten, uçuran, bu aşkının kaynağı olan şeydir. O böylece Akıl’ın ötesine geçer, ama İyi’nin ötesine geçemez; çünkü onun ötesinde bir şey yoktur.”¹⁰¹

Yukarıdaki bölümden hareketle İyi’den gelmeyen, kaynağını oradan almayan o ışık Ruh’u harekete geçiremeyecek, Akıl karşısında soğuk bir şekilde kalacaktır. İyi’nin ötesinde bir şey yoktur.

Plotinos, “Aşk, sevenin sevdiğinden ayrıldığı yani onun görünür, maddi formuna artık sahip olmadığı zaman doğar.”¹⁰² derken aşkın yoklukta bulunacağını söyler. Çünkü seven sevdiğinin maddi görüntüsüne ihtiyaç duymaz. Kendinde oluşturduğu sevgiliyi sever.

Plotinos için aşk yolunda güzellik önemli bir yer tutmaktadır. Güzellikten en uzak olan “madde” dir. Form, maddeye göre sevilendir. Daha sonraları “Ruh” ve “Akıl” gelmektedir. Plotinos, gerçek sevilen olarak en üstte “Bir” veya “İyi” yi görmektedir. Bunlara ulaşabilmek için ruhumuzu arıtma eylemlerinden geçirmemiz gerektiğini söyler. Bunu söyleyerek Platon’dan ayrılır. Çünkü Platon, “İyi” hakkında akıl yoluyla bilgi edinilebileceğini söyler. Plotinos ise “İyi’nin kendisine bizi ulaştıran ruhumuzu arıtma (purification) eylemlerimiz, erdemlerimiz ve iç varlığımızın düzenidir.”¹⁰³ şeklinde ifade eder.

Plotinos’a göre “Bir” hakkında bilgi sahibi olmamızın iki yolu vardır: Birincisi akıl yoluyla fikir sahibi olmaktır. Benzerliklerden, olumsuzlamalardan

¹⁰¹ Ahmet Arslan, *İlk Çağ Felsefe Tarihi Plotinos, Yeni Plâtonculuk ve Erken Dönem Hıristiyan Felsefesi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010, s. 195.

¹⁰² *Age.*, s. 198.

¹⁰³ *Age.*, s. 200.

edindiğimiz bilgiden ulaşabiliriz. İkincisi ise ruhumuzu arıtma ve erdemlerimiz yoluyla olacaktır. Plotinos, asıl önemli olarak da bu ikinci yolu söylemektedir. Çünkü burada O'nunla özdeşleşme olacaktır.

Plotinos, varlığı bilemeyeceğimizi ifade eder. Bu bizim bilgi eksikliğimizden değil onun bilinemez olmasından kaynaklanır. Ancak ona ulaşmanın ya da onu hissetmenin yolu akıl ile değil aşk ile olacaktır. "...mükemmel olana karşı duyduğumuz arzu, aşktır. Böylece bilgisi bize kapalı olan varlığın sırrını aşk sayesinde hissedip yaşayabiliriz."¹⁰⁴

Aşkın kozmolojik boyutu ele alınırken İlk Çağ filozoflarından Hesiodos ön plana çıkar. Hesiodos, "Eros'un sevgiden ibaret olan ilk ve yaratıcı Tanrı olduğunu, evreni de bu sevgiyle meydana getirdiğini iddia etmektedir."¹⁰⁵

Empedokles, evrende bulunan ateş, su, toprak ve havayı bir araya getiren gücün sevgi olduğunu söyler. "Sevgi, bir araya getiren, birleştiren ilkedir ve nefretle aralarında sürekli bir çatışma bulunmaktadır. Sevgi galip geldiğinde varlıklar meydana gelmekte, nefret üstün olduğunda ise birlik, dağılıp bozulmaktadır."¹⁰⁶

Yukarıdaki ifadelerden hareketle aşkın varlıkla olan ilişkisine baktığımızda çok önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Zira aşk, Nurettin Topçu'ya göre "varlığı var kılan o idi"¹⁰⁷ şeklinde ifade edilir. "Aşk, varlığı durağanlıktan kurtarıp harekete geçiren bir güç olarak kendini göstermektedir."¹⁰⁸ Topçu aşkı, "Bir'den başka kemiyet tanımayan, secde edenle edileni secdede birleştiren ilâhî sarhoşluktur."¹⁰⁹ şeklinde tanımlar. Âşık olanın gözü Bir'den başkasını görmemelidir düşüncesine varırız. Çünkü âşık olan kimse bir sarhoşluk halini yaşar. Sevgiliden başkası onun umurunda değildir. Hatta âşık, dünyadan bile vazgeçmelidir. Bu noktada aşk-akıl ilişkisine değinen Topçu, "Akıl bizdeki bostan korkuluğudur, yüksek uçan kuşlar ondan kaçarlardı."¹¹⁰ diyerek aşka ulaşmanın yolunun aklın tedbirlerinden, engellemelerinden uzaklaşmak olduğunu söyler. Aşk, Nurettin

¹⁰⁴ Ahmet Arslan, *age.*, s. 201.

¹⁰⁵ H.Ömer Özden, *Yaratıcı Aşk*, Dönem Yayınları, İstanbul, 2016, s. 38.

¹⁰⁶ *Age.*, s. 38.

¹⁰⁷ Nurettin Topçu, *Var Olmak*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2017, s. 43.

¹⁰⁸ H.Ömer Özden, *age.*, s. 40.

¹⁰⁹ Nurettin Topçu, *Var Olmak*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2017, s. 43.

¹¹⁰ Nurettin Topçu, *Var Olmak*, s. 44.

Topçu'ya göre o "İlk Kuvvet" e ruhun ulaşması ve onda birleşip mutluluğa ermesidir.

Mutasavvıf büyük şair Yunus Emre ise daha hiçbir şey yokken aşkın var olduğunu: "Evvel yer gök yoğuken varıdı aşk bünyâdı /Aşk kadîmdir, ezeli, aşk getirdi ne varın"¹¹¹ sözleriyle anlatır. Yunus Emre'nin düşüncelerinde, gönül dünyasında "Her şeyin üstünde ve her şeyden önce Allah sevgisi"¹¹² gelir. Bu dünyanın geçiciliğini, ölümün ve ölümden sonrasının hakikat olduğunu bilen Yunus Emre, insanın ayakta kalabilmesinin aşkla ve ilahi sevgiyle olacağına inanır. İnsanı "birlik içinde ve varlık halinde" tutacak olan aşktır. "Bunun için: 'Bir dem aşksız olmayayım' duasıyla Allah'a yalvarır."¹¹³ Sezai Karakoç, Yunus Emre'deki aşkı "...dışın faniliğini ötenin ebediliğine çeviren, dönüştüren bir köprüdür."¹¹⁴ sözleriyle anlatır.

XX. yüzyılın önemli düşünürlerinden sayılan Simone Weil¹¹⁵ de aşkı anlatırken Tanrı aşkıdan bahseder ve yaratılış sebebini aşka bağlar. "Tanrı, aşk ile ve aşk için yarattı. Tanrı aşktan gayri hiçbir şey, aşka giden yoldan gayri hiçbir yol yaratmadı."¹¹⁶ Weil'e göre Tanrı ile insanlar arasında uzun bir yol vardır. Bu yol aşka giden bir yoldur. Dünyadaki kötülükler Tanrıdan uzaklaşmanın sonucudur. Tanrı ile aradaki mesafe aşktır ve "aşka âşık olunmalıdır."¹¹⁷

Alman düşünür Arthur Schopenhauer, aşkın her zaman konuşulacak bir konu olduğunu söyler. Schopenhauer'a göre şairlerin her dönemde üzerine söz söylediği aşkı filozoflar da ele almalı, konu edinmelidir. Bunca yıl söylenenler aşkın gerçekliğini ve önemini ortaya koyar. Schopenhauer, aşkın kaynağı olarak cinsel güdüyü gösterir. Ona göre "Aslında aşk dediğimiz şey sadece daha belirli, daha özelleşmiş ve belki de kelimenin dar anlamında, daha ferdileşmiş biçimiyle mutlak

¹¹¹ H.Ömer Özden, *age.*, s. 47.

¹¹² Sezai Karakoç, *Yunus Emre*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2018, s. 20.

¹¹³ *Age.*, s. 47.

¹¹⁴ *Age.*, s. 49.

¹¹⁵ Ayrıntılı bilgi için bk. Simone Weil, *Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler*, çev.: Orkun Elmacıgil, Ketebe Yayınları, İstanbul, 2018.

¹¹⁶ Simone Weil, *Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler*, çev.: Orkun Elmacıgil, Ketebe Yayınları, İstanbul, 2018, s. 36.

¹¹⁷ *Age.*, s. 15.

manada bu içgüdüdür.”¹¹⁸ Alman düşünür, aşkın hedefinin insan neslinin devam ettirilmesi olduğuna inanır. İnsanın aşktaki asıl amacı “belli bir varlığın dünyaya getirilebilmesidir.”¹¹⁹

Aşk, insanın varoluş, yaratılış sebebidir. “İslâm düşüncesi içerisinde âlemin yaratılışı, varlıkların varoluş sebebi aşka dayalı olarak izah edilmeye çalışılır.”¹²⁰ İnsan bu aşka kolay ulaşamaz. Bunun için çeşitli yollardan geçmeli, zorluklara katlanmalıdır. Aşkta önemli olan madde değil ruhtur. İnsan maddeden uzaklaşarak Allah’a aşk ile ulaşır. “Aşk, maddeye esir olmamaktır. Allah’a, yani sonsuz birliğe ulaşmaktır.”¹²¹

Aşk, kelimesi *ışk*, *ışık* kelimeleriyle aynı kökten gelmektedir. Farsça, Arapça ve Türkçede aynı şekilde ifade edilip kullanılmaktadır. “İster Arapçadan Türkçe ve Farsçaya, ister Türkçeden Arapça ve Farsçaya geçmiş olsun ‘aşk’ kelimesi her üç dilde de aynı veya benzer şekilde telaffuz edilmekte ve kanıksanmış bulunmaktadır.”¹²²

Aşk, anlatılırken “pervane ve mum” kavramları edebiyatımızda sıkça kullanılır. Pervane, yani âşık, o mumun etrafında döner. O ışığa, ateşe bile bile, seve seve koşar, onun etrafında döner durur hatta yanmayı göze alır. İşte o ışık aşktır. Bütün çileler, bütün belalar o ışığa ulaşabilmek içindir. Her şeyin kaynağında o ışık vardır. Fuzuli’nin deyimiyile “Aşk imiş her ne var âlemde”¹²³ sözü konuyu özetler niteliktedir.

¹¹⁸ Arthur Schopenhauer, *Aşka ve Kadınlara Dair Aşkın Metafiziği*, Alter Yayınları, Ankara, 2012, s. 35.

¹¹⁹ *Age.*, s. 39.

¹²⁰ Rıza Bakış, *Âştığın Tevhîdi Hallâc’a Göre Varlık ve Dini Tecrübe*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2014, s. 88.

¹²¹ Hilmi Ziya Ülken, *Aşk Ahlâkı*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2012, s. 21.

¹²² H.Ömer Özden, *age.*, s. 17.

¹²³ İskender Pala, *Kitâb-ı Aşk*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2005, s. 17.

II. BÖLÜM

2.SEZAI KARAKOÇ'A GÖRE VAROLUŞUN BOYUTLARI

Sezai Karakoç'un varoluşa bakışının temelinde aşk, iman, özgürlük, vahiy, namaz, oruç, zaman gibi kavramlar yatar. Aşk, varoluş sebebidir. Allah'a duyulan iman, inanç ise özgürlüktür. İnsan vahiy ile yaratılış perdesinin kapanmadığının farkına varır. Namaz ve oruç ile insan ruhunu diriltir ve varoluş gayesini anlar. Zaman ise insanın dünyada olduğunu anlamasını sağlayandır.

2.1. Aşk Kurşun Gibi Taşımak: Karakoç'ta Aşk

Bu bölümde Karakoç'un aşka bakışını, aşka yüklediği anlamları şiirlerinden ve fikir yazılarından örnekleriyle sunmaya çalıştık.

Edebiyatımızda aşk denildiği vakit akla gelen önemli şiirlerden biri şüphesiz “Monna Rosa” dır. Klasik edebiyatımız içerisinde *Leylâ ile Mecnun* nasıl ayrı bir yere sahipse yüzyılımız içerisinde de “Monna Rosa” farklı yerde durmaktadır. Eserde başlarda beşeri bir aşk anlatılırken daha sonraları ilahî bir aşkın anlatımını görürüz. Ayrıca bu şiir eski edebiyatın önemsenmediği, unutulduğu, küçük görüldüğü bir zamanda yazılmıştır. Buradan hareketle Karakoç'un geçmişiyle ve kökleriyle bağlantı kurma çabası içinde olduğunu söyleyebiliriz.

Karakoç, her dönem büyük bir öneme sahip olan Leylâ ile Mecnun aşkını da kaleme almıştır. Karakoç, aşkı “göğsünde kurşun gibi taşıyan”¹²⁴ dır. Sezai Karakoç aşk ve şiir ilişkisini şöyle açıklıyor: “Zaten, aşk ve sevgi, her çağda şiiri şartlandırmıştır. Her çağ, başlangıçta, kendine özgü insanı ortaya koymadan yalnız aşkla yetinmiştir şiir.”¹²⁵ Aşk, şiirin oluşmasını sağlayan güçtür. Şair aşktan aldığı güçle şiirler yazar.

Aşkın olduğu yerde sevgi ve korku vardır. Her ikisi de olmalıdır. “Sevgi, coşku getirir; korku, tedbir ve temkin. Allah'ı sevmek inancın temeli ise de, bu aşkta

¹²⁴ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 45.

¹²⁵ Sezai Karakoç, *Edebiyat Yazıları I*, s. 78.

cezbelerin son derecesiyle yanıp kül olmamak için...”¹²⁶ temkinli olunmalıdır. Allah’tan korkmak terazinin diğer kefesinde olmalıdır. “Kuşu sadece sevgi kanadıyla uçurursanız, sonsuzluklara dalıp kaybolur.”¹²⁷

Her şeyin bir dengede olması gerektiği gibi Karakoç, aşk ve korku ilişkisinde bir dengenin olmasından söz eder.

Bu yolun büyük önderleri, bazı bilginlerin korkuya, bazı aşk insanlarının da sevgiye ağırlık vermesi yanında, iki duyarlılığın dengeli haline, (zülcenaheyn-iki kanatlı) olma durumuna çağırılmışlardır inananları. Bazı büyüklerde sadece birinin zikredilir gibi olması bizi aldatmamalıdır. Zikredilmeyen duygu zikredilenin içinde erimiş durumdadır. İlâcın şekerle kaplanıp hap yapılması gibi. Mevlâna’nın sevgi ve çağrısı da tabii ki Allah’tan korkmayı zaten ve kendiliğinden içermektedir.¹²⁸

Bütün sevgilerin temelinde Allah sevgisi vardır. Karakoç, Allah sevgisinin hayatın temel varoluşu olduğunu söyler. İnsanoğlunu acılardan koruyan, acılara karşı dayanma gücü veren Allah’a duyduğu inanç ve sevgidir. “Allah’ı bilince, varoluş acısının yaşama sevincine döndüğünü görür insanoğlu.” Allah’a duyulan sevgi kâinattaki her şeyin temelini oluşturur. Her şey onun sevgisi etrafında hareket eder. Evrende var olan ahenk bu sevgiden oluşmuştur. İnsanın duyduğu bu sevgi onu Mutlak Yaratıcıya götürür. “Tanrı’dan korkma, Tanrı’dan utanma, Tanrı’ya güvenme, Tanrı’ya inanma, bizi o uçsuz bucaksız, sonsuz sevgiye, Tanrı sevgisine götürür.”¹²⁹ Allah aşkını gönüllerde hissedenler var olduğunun bilincine erer.

Karakoç, aşkın diğer duygulara üstün geldiğini Hz. Yusuf kıssasıyla şöyle anlatır:

...fakat peygamber Mısır medeniyetinin o zamana kadar bilmediği bir silaha sahiptir. O silah da, hakikattir. Mısır, hakikatı zindan silâhıyla karşılamaya kalkar. Fakat bu savaşın sonunda Mısır Medeniyetine aşkın başlattığı ve merhametle hakikatin tamamladığı yeni bir duygunun üstünlüğü düşüncesi girmiş olur. Hazreti Yusuf kıssasındaki oğul sevgisi, kardeş düşmanlığı ve affı, aşk, gurbet gibi korku duygusunun karşısında yer alacak duygular, Mısır Medeniyetini yavaş yavaş

¹²⁶ Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi II Diriliş Şoku*, s. 112.

¹²⁷ Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi II Diriliş Şoku*, s. 113.

¹²⁸ *Age.*, s. 114.

¹²⁹ *Age.*, s. 116.

değiştirecektir. Züleyha, artık baştaki Züleyha değildir. Ve Mısır artık baştaki Mısır değildir.¹³⁰

Karakoç, “Yağmur Duası” adlı şiirde hayatın ve aşkın tanımını şu şekilde yapar: “Hayat bir ölümdür, aşk bir uçurum...”¹³¹ İnsanoğlu ölümü bir son olarak görür. Oysa Karakoç, hayat ve ölümü birlikte tanımlar. Uçurum, ölüme götürecek bir yerdir. İşte ölüme yani hayata ulaşmak isteyen insan aşk uçurumundan atlamalıdır.

Karakoç’taki aşk başka aşklara benzemez. “Monna Rosa” adlı şiirinde aşkının kimsenin aşkıyla benzerlik göstermediğini ifade eder. “Benim aşkım uymaz öyle her saza,”¹³² dizesiyle klasik edebiyattaki âşık örneğini gösterir. Çünkü her âşık kendi aşkını emsalsiz ve rakipsiz görür. Aynı zamanda âşık bir rakip istemez. Bu sebeple de o, aşkını farklı bir yere koyar.

Aşk, her insan tarafından farklı tanımlanır. İnsanların aşktan anladıkları farklıdır. Özellikle de Karakoç Doğu-Batı ilişkisinde aşkın algılanışının farklı olduğunu söyler. “Şahdamar” adlı şiirinde bu farklılıkları ortaya koyar:

Biz mahcup ve onurlu çocuklarız
Başımızı kaldırıp bir bakmayız
Siz rüyalarınızda yaşayıp durursunuz
Siz güvercinleri gözlerinden vurursunuz
Siz ekmeğin hamurunu, aşkın hamurunu samandan yoğurursunuz
Siz rüyalarınızda yaşayıp durursunuz¹³³

Karakoç, “Kara Yılan” adlı şiirinde “Ben çiçek gibi taşımıyorum göğsümde aşkı / Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum”¹³⁴ dizeleriyle yaşadığı aşkı anlatır. Kurşunun insanı öldürdüğü bilinen bir gerçektir. Oysa Karakoç kurşun-aşk ilişkisini kurarken ölüm-hayat ilişkisini de çağrıştırıyor. Aşk, aşığı ölüme götüren bir kurşundur. Şair bundan şikâyetçi değildir. Zira çiçek gibi taşımak dururken Karakoç kurşunu tercih etmiştir. Göğüsteki çiçek herkes tarafından görülebilir. Oysa Karakoç kurşun ile aşkın gizli olmasını da çağrıştırıyor. Yine burada da klasik edebiyatın geleneksel izlerini görebiliyoruz.

¹³⁰ Sezai Karakoç, *Çağ Ve İlham I*, s. 61, 62.

¹³¹ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 10.

¹³² *Age.*, s. 16.

¹³³ *Age.*, s. 42.

¹³⁴ *Age.*, s. 45.

Sezai Karakoç, kadının ruh güzelliği üzerinde durur. Maddi veya dış güzelliği istemez. Onun istediği hanımefendilik ve kadının varoluşundaki özdür. “Ötesini Söylemeyeceğim” adlı şiirinde batılı kadın ile doğulu kadının karşılaştırmasını yapar. “Kabul ediyorum sizinki bizimkinden daha güzel / Ama bizimki sizinkinden daha efendi daha utangaç...”¹³⁵

Aşk, karmaşık duygular barındırır. Gurur bu duygulardan biridir. Kimilerine göre aşta gurura yer yoktur. Kimileri ise gururu yüzünden aşkından vazgeçer. Karakoç, “Köşe” şiirinde aşkı anlatırken gurur ile aşkın çatışmasından bahseder. “Evlerinin içi gurur döşeli / Benim aşkım bin bir köşeli ah bin bir köşeli...”¹³⁶

Karakoç, aşğın cesur olmasından yanadır. Çünkü aşk yolu türlü tehlikelerle dolu olabilir. Bu yoldan herkes geçemez. Ancak cesur olanlar ve gerçekten âşık olanlar bu yolda ilerleyebilir. “Tut” adlı şiirinde aşkın cesaret isteğinden bahseder. “Son insan yürüyor / Tut elimden kaçalım / Kaçalım kaçalım (...) / Aşkın kulakları sağır / Sesi boğuk olmasın”¹³⁷ diyen Karakoç, aşkın sesinin çıkmasını ister. Buradaki sesin boğuk olmamasını istemek her türlü zorluk karşısında dayanabilmektir.

Edebiyatta, aşk anlatılırken gül-bülbül, pervane-mum kavramlarının özel bir yeri vardır. Aynı zamanda Hz. Muhammed’e duyulan sevgi, muhabbet gül ile ifade edilir. Karakoç, “Çocukluğumuz” adlı şiirinde aşk, gül, bülbül, peygamber kavramlarını ele alır. Şair bu şiirinde “Allah, şahdamarımdan yakın bana benim içimde” dizesiyle ayet-i kerimeyi hatırlatır. “Annem bana gülü şöyle öğretti / Gül, Onun, o sonsuz iyilik güneşinin teriydi”¹³⁸ dizeleriyle de Peygamberimize olan sevgisini, saygısını ifade eder.

Aşk ile miraç arasındaki ilişkiyi Karakoç’un “Hızırla Kırk Saat” adlı şiirinde görmek mümkündür. Bu şiirde Peygamberimizin miraç hadisesini anlatmaktadır. “Yalnız aşktı sevgiydi onun pelerini” dizesiyle Karakoç, Allah’a kavuşmada aşkın, sevginin önemini vurguluyor.

...

Yalnız aşktı sevgiydi onun pelerini

¹³⁵Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 48.

¹³⁶*Age.*, s. 54.

¹³⁷*Age.*, s. 70.

¹³⁸*Age.*, s. 97.

Alnını kurulayan anne eli
Sonra gördü ve bildi Görüneni
Görünmeyen görüneni
Atıp bütün köprüleri
Tattı o Tek Denizi¹³⁹

İnsan yaşamında ilk aşkın yeri farklıdır. Zihinlerden kolay kolay çıkmaz. Bıraktığı izler de derin olur ve insan hayatı boyunca bunu unutamaz. Karakoç bu durumu *Taha'nın Kitabı* adlı eserinde “Bir çıban ki ilk aşkla birlikte gelir gider / Bir çıban ki ilk aşk gibi yer eder / Aşkın göğdeye vurmuş gölgesi sanki”¹⁴⁰ dizeleriyle anlatır.

Gülün hem edebiyatımızda hem de Karakoç için ayrı ve önemli bir yeri olduğundan bahsetmiştik. Karakoç, “güllerin ayı, güllerin açmaya başladığı ay” da doğmuştur. Peygamber sevgisini de gül ile anlatır. *Gül Mustusu* adını verdiği kitabı bu yüzden önemlidir. “Aşk uğruna yaralanmış bir Karacadağlının kucagımıza yıkılışı: gül”¹⁴¹ dizesiyle aşk-gül ilişkisini anlatır.

Aşk ve varoluş ilişkisini “Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine” adlı şiirinde görebiliyoruz. “Yoktan da vardan da ötede bir Var vardır”¹⁴² dizesiyle Mutlak Yaratıcının varlığından bahseden şairimiz, kaderin üstünde bir kader olduğundan ve göklerden gelen bir kararın varlığını söyleyerek insanoğlunun Allah huzurundaki yerinden, aciz oluşundan söz eder.

Klasik edebiyatımızda aşk konusu işlenirken önemli olan hususlardan birisi de aşk yolunda gitmektir, yolda olmak vuslattan daha önemlidir. Karakoç bu durumu “Aşk yolunda durmuşum yüce dağlar örneği / Umutlar bulut bulut seraplar küme küme”¹⁴³ dizeleriyle anlatır.

Leylâ ile Mecnun kitabında Sezai Karakoç, edebiyatımızın meşhur aşk hikâyesini konu alır. Şairimiz burada aşkı “Ama aşk ki ezelf bir tanışıklıktır / Doğmadan önce başlamışlıktır”¹⁴⁴ dizeleriyle anlatır.

¹³⁹Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 264.

¹⁴⁰*Age.*, s. 310.

¹⁴¹*Age.*, s. 363.

¹⁴²*Age.*, s. 433.

¹⁴³*Age.*, s. 437.

¹⁴⁴*Age.*, s. 537.

Akıl, aşka giden yolda bir engel olabilir. O yüzden ondan vazgeçmek gerekir. Kays, aşkından dolayı mecnun (deli) olmuştur. Gerçek aşka akıl ile gidilmez. Karakoç, aşk ile akıl arasındaki ilişkiyi “Leylâ ile Mecnun” adlı şiirinde şöyle anlatır: “... Yakalanmıştı bir kere afsunsuz suların ağusuna / Aklın, önünde iflâs ettiği bir örümcekağına / Ruhuna yazılmıştı silinmez alinyazısıyla /Bir aşk, nefretten ve sevgiden öte âdeta”¹⁴⁵ dizeleriyle aklın aşk karşısında iflas ettiğinden söz eder. Aynı zamanda âşık nefretten de uzak durup sevgiden yana olmalıdır. Kin ve nefret geçidinden geçip bu engellere takılmadan aşka ulaşılmalıdır.

Aşk, öyle bir duygudur ki insanları diğerlerinden farklı kılar. Mecnun kimseye benzemez. Âşık olan diğer insanlardan ayrılır. Karakoç aşığın halini Mecnun üzerinden “Görüntü görüntüyü, ses sesi yer / Aşk dedikleri işte böyle bir yer /Herkes gibi olmak, olmayacak bir şey /Herkes gibi olmak, olmamak gibi bir şey”¹⁴⁶ dizeleriyle anlatır.

Karakoç, Leylâ ile Mecnun hikâyesini anlattığı şiirinde “Şairin Kuşkusu” adlı bölümünde bu şiiri yazarken yaşadıklarını anlatır ve kendi kendisiyle bir iç çekişme yaşar. O dönemde değer verilmeyen bu konuları neden işlediğine yönelik bir öz eleştiri yapar. Özellikle 1940’lı yıllarda edebiyatımızda eski değerlerin unutulduğu bir dönem yaşanır. Böylesi bir zamanda Karakoç, bin yıllık bir hikâye olan bu aşkı anlatarak geçmişe, geleneğe bağlı olduğunu gösterir. “Niçin kendini bu sarp yola vurdun / Daha iyisini mi yazacaksın içlilikte Fuzuli’den / Daha ileri mi gideceksin hayalde Nizami’den /... Çağın geçecekça konuları dururken /Bu ateşten işe giriştin, neden?”¹⁴⁷ Şiirin ilerleyen bölümlerinde Karakoç, Leylâ ve Mecnun’la konuşur. Karakoç’u, bir suskunluk kaplar. Çünkü ona göre şair yazacaklarını yaşarsa susup kalır. Bu durumda şairin imdadına Leylâ ve Mecnun yetişir. Cennette bulunan Leylâ ve Mecnun şaire yeniden ilham verir. Hayat ve ölüm arasında yaşananlar Leylâ ve Mecnun’un yaşadıklarıdır. Eğer şair bunları görürse ve anlatabilirse onları da anlatmış olur.

Karakoç’un umudunu kaybetmediğine değinmiştik. Ne olursa olsun insan umudunu kaybetmemelidir. Çünkü inanan insan umutsuzluğa kapılmaz. Ölümden

¹⁴⁵ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 543.

¹⁴⁶ *Age.*, s. 549.

¹⁴⁷ *Age.*, s. 569.

sonra dirilişin olacağına inanan kişi umutlu olmalıdır. “Bin dönem geçti sofraya aşk ve ölüm özeti / Evrim gelişim devrim gerçekte ne değişti” dizeleriyle mutlak sondan bahseden Karakoç, hayatın aşk ve ölümden oluştuğunu ifade eder. “Her kapıyı ölüm kapar ölüm açar / Olmasa basubadelmevt bereketi /Umutlanacak ne var / Basubadelmevt nimeti yalnız /Bozulmaz kilit erimez anahtar”¹⁴⁸

Başlangıçta olanın aşk olduğunu söyleyen Karakoç, son noktada olanın da aşk olduğunu söyler.

Kâinata
İlk nokta
Başlangıç noktası
Hakikata
Biri dedi
İlk nokta aşktır
Ve öbürü dedi
Aynı zamanda
Son nokta ¹⁴⁹

Bu iki nokta arasında insan arayış içinde olmalıdır. Hakikate ulaşmak için aşk yolunda bir arayış yapılmalıdır. Bu aşk yolculuğuna da Leylâ ile Mecnun'dan başlanmalıdır.

Aşkın maddesel boyutundan uzak durulmasını ifade eden Karakoç, asıl önemli olanın ruh olduğunu vurgular. “Vücut değil ruhtur aşka kadir”¹⁵⁰ İnsan aşka vücutla değil ruh ile kavuşur. Bütün sevgiler kaynağını Allah'tan alır. Aşk yolunda ilerleyen kişi Tanrı varlığına ulaşacak ve orada yok olacaktır. “Her şey havada bir toz gibi döner durur da / Yok olur sonunda Tanrı'nın varlığında / Yaşamak Tanrı uğruna Tanrı içindir” ¹⁵¹

Karakoç, Leylâ ve Mecnun aşkını Leylâ tarafından anlatarak bize kadının aşktaki duruşunu da sergiler. Leylâ, tevekkülle, sabrederek aşkı bulacaktır. “Sonunda Anladı ki acı tatlı soğuk sıcak / Geçmiş ve gelecek ayrılmak ve kavuşmak / Hep aynı

¹⁴⁸Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 576.

¹⁴⁹ *Age.*, s. 579.

¹⁵⁰ *Age.*, s. 594.

¹⁵¹ *Age.*, s. 594.

var oluşum dönüşümleri”¹⁵² dizeleriyle Leylâ’nın içinden geçenler anlatılır. Leylâ da anlamıştır artık gerçek aşk, Tanrı aşkıdır. Leylâ, Mecnun’la buluşsa da olur buluşmasa da çünkü yoklukta varlığa ulaşmıştır.

Karakoç, bir dava adamıdır. Dava adamında da aşk olmalıdır. İnsan, aşkı için, davası için savaşmayı göze alabilmelidir. Sezai Karakoç “Alın yazısı Saati” adlı şiirinde şu şekilde ifade eder:

Savaşabilirim bugün bütün dünyayla
Gerekirse
Ruhumuzun susadığı hakikat olan
Evrensel İslâm Barışının zaferi için
Aşk için Tanrı hakikatı aşkı için

Karakoç, gerçek aşkın Tanrı aşkı olduğunu söyler. Âşık, hakikat aşkına ulaşabilmek için her türlü zorluğa göğüs germelidir. Zulme karşı koyup ezilenin yanında yer alıp doğruyu bulmak için savaşmalıdır. Bu süreçte de hiç kimseden çekilmeyecek “İnsan başı yalnız Tanrı önünde eğilecektir.”¹⁵³

Aşkın birçok tanımı yapılabilir. Karakoç aşkı tanımlarken gerçek aşk olan Allah aşkından bahseder. Bütün sevgiler kaynağını oradan alır. Karakoç’a göre aşk “Son sınırdaki insana verilen gök armağanı”dır. Bu tanımlamayı şöyle yapar:

Son Sınırdaki durulacak mıdır Sidretülmüntehadan ötesi kapalı mıdır? Hayır. Son Sınırdaki sınırı bir kere daha zorlama ve aşma özelliği vardır. Bütün vasıtalar, alıp götürülen kuvvetler, usuller sona ermiştir belki, Son Sınırdaki. Ama, burada, Sina Dağında olan, miracın son hamlesinde bulunan bir vaka durmamacasına sürmektedir. Burada insanı ileriye fırlatacak bir yanardağ büyümektedir. İşte bu son sınırdaki insana verilen gök armağanına aşk demişler. Aşkın yanında Cebrailin bile, Refrefin bile bir ağırlığı olduğu Miraçtaki tartılardan anlaşılmaktadır. Aşkın, ilâhî aşkın, Cebrail ve Refref kadar olsun bir ağırlığı yoktur. Sadece, insan için baştan sona şifa olan dayanılmaz bir ağrısı vardır.¹⁵⁴

Karakoç, aşkı anlatırken özleyiş üzerinde durur. Özlemin-mesafenin aşka katkısını ifade eder. Aradaki mesafeler aşk için bir sorun değildir. Aksine özlem,

¹⁵²Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 597.

¹⁵³*Age.*, s. 663.

¹⁵⁴Sezai Karakoç, *Kıyamet Aşısı*, s. 49.

mesafe aşka katkı sağlar. “Yitirme, bulma arzusunu uyandırır. Gurbette söylenir sıla şarkısı. Sevgiye özleyişin katılması içindi Âdem’in dünyaya gönderilişi”¹⁵⁵ Bu gönderiliş bulmak için ve aşkı zenginleştirmek içindi.

Doğu edebiyatında aşk anlatılırken “pervane ve ateş” kavramları sıkça kullanılır. Pervane yanacağını bile bile ateşe aşkla koşar. Aşkıyla ateşte yok olur. Artık o yanmakla kendini bulmuştur aslında. “Pervane ışığa dayanılmaz bir aşkla koşuyor; onda yanıp kül olsa bile. Sevgi budur. Seven, sevilene ateşinde yanıp kül olurcasına koşacaktır. Sevginin son noktası bu.”¹⁵⁶ Âşık, kendinden vazgeçerek aşka ulaşır. Bunun neticesinde de gerçek aşk olan Allah aşkına kavuşur. Hz. İbrahim’in ateşe atılmasını örnek gösteren Karakoç, gerçek aşkın yanacağını bilerek ateşe atılmak olduğunu söyler.

Güzellik kavramını Karakoç, Hz. Yusuf kıssasını örnek vererek anlatır. Mısır kadınlarının Hz. Yusuf’ta gördükleri mutlak güzelliğin bir yansımasıdır. “Ondan bir işaretir. Bir kementtir, yakaladığını alıp ona götüren... Ve hep birden gördüler ki, estetik de, güzellik de, yönetim de, ekonomi de, mutlak’a ilişkindir, metafizik bir cepheye sahiptir gerçeğiyle.”¹⁵⁷

Sezai Karakoç, “Eba Yezid-i Bestâmi’ye, verdiği sarhoşlukla akıl almaz sözler söyleten aşk, O’nun denizinden bir damlaydı. Her peygamber ve veli, yanmış bir çıra idiyse, O yanmış çıraların ve meşalelerin ormanıydı.”¹⁵⁸ sözleriyle peygamberimizle aşk ilişkisini anlatır.

Karakoç’ta ayın önemli bir yeri vardır. Ay üzerinden aşk ve varoluşu anlatır. Karakoç’a göre ay insanın kalbiyle alakalıdır.

“Kamer” sûresi gelince ki, inananın da, inanmayanın da yüreği yerinden bir kere oynamıştır. İnananın kalbi yerine iyice yerleşmek için sarsılmış, inanmayanın kalbiyse, yerine yenisi geçmek için. ... Aşkın da, şiirinde ayla olan ilişkisi, ayın kalble olan ilgisinden doğmuyor mu? Aşk, şiir, bilgi ve zekâ, gide gide ayda toplanıyor. Şimdi bütün mesele, bu ayın bölünmesinde, bu ayın çözümlenmesinde. Yani bir mucize de. Şakkulkamer mucizesinde. Buysa bir kere

¹⁵⁵ Sezai Karakoç, *Yitik Cennet*, s. 27.

¹⁵⁶ *Age.*, s. 55.

¹⁵⁷ *Age.*, s. 97.

¹⁵⁸ *Age.*, s. 133.

olmuştur, Kur'an'da durmadan da olmaktadır. Ve müslümanın yüzünde her an olup durmaktadır.¹⁵⁹

Buraya kadar Sezai Karakoç'un şiirlerinde, düşünce yazılarında aşkı anlayış biçimine, aşka yüklediği anlamlara ve aşkı ifade biçimlerine örneklerle yer verdik. Sonuç itibariyle Sezai Karakoç, aşkı, varoluş sebebi olarak görür. Asıl ve en önemli aşkın ilahi aşk olduğunu söyler. Bütün sevgiler kaynağını bu ilahi aşktan alır. İnsan doğumundan ölümüne bu aşkın yani Mutlak'ın ışığında hareket etmelidir. Seven, sevdiği uğruna her şeyini verebilmelidir. Bu uğurda yok olmayı bile göze almalıdır. Çünkü bu yokluk onu varlığa götürecektir. Pervanenin ateşte yok olması gibi.

2.2. Sezai Karakoç'ta Varoluş

Bu bölümde Sezai Karakoç'un "varoluş" "varoluşçuluk" kavramlarına bakışı ele alındı. Karakoç'un şiirlerinde ve düşünce yazılarında bu kavramların ele alınış biçimleri ortaya çıkarıldı. XX. yüzyılda önemli bir yeri olan egzistansiyalizm üzerinden Karakoç'un bakışını değerlendirildi. Edebiyat eserlerinde de görülen "umutsuzluk, buhran, bulantı" gibi çağın moda duygularının Karakoç'un eserlerinde olup olmadığı açıklandı. Varoluş felsefesinde önemli görülen "zaman, özgürlük, ölüm" gibi kavramlar üzerinden Karakoç'un farklılığını, dönemin düşünürlerinden ayrılan tarafları ortaya konuldu. Karakoç'un varoluş meselesine bakışında *Yitik Cennet* adlı eserinin önemli bir yeri olduğunu görüldü. Bu eseri de ayrı bir başlık altında ele alındı.

Özellikle I. ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra insanlar üzerinde bir bunalım havası oluşmuştur. "Varoluş" düşüncesi de bu bunalımlar, sorgulamalar neticesinde ayrı bir önem kazanmıştır. Savaş sonrasında dünyada meydana gelen değişimleri de bu bunalımda aramak yerinde olacaktır. O dönem bütün dünyaya etki eden siyasi gelişmeler ülkemiz üzerinde de tesirini göstermiştir. Büyük bir imparatorluk olan Osmanlı yıkılmış, yeni bir devlet kurma mücadelesi başlamıştır. Sonrasında adeta küllerinden doğan yeni bir devlet ortaya çıkmıştır. Şairimiz de kurulan bu devletin "var olma mücadelesi" içerisinde doğmuş, savaşa girmesek de II. Dünya Savaşı'nın

¹⁵⁹ Sezai Karakoç, *Kıyamet Aşısı*, s. 16, 17.

yaşandığı bir dönemde sancılı, zor yıllara tanık olmuştur. O dönemde yaşanan bunalımı Sezai Karakoç, şöyle ifade eder:

Batının ve dolayısıyla dünyanın bugünkü bunalımı, geçici bir bunalım değildir. Hatta bir bakıma bir bunalım bile değil. Çünkü: Bunalım, temel değişimsizlikten oluşan sarsıntılardan doğar. Sarsıntılar temele yaklaştıkça bunalım büyür. Bu büyüme, bir noktadan sonra bunalıma öz değiştirir. Değişim ve başkalaşım başlar. Ama mutlaka bunalım kelimesini kullanarak anlatılmak istenirse, medeniyetin başına gelen yeni olaya ‘varoluş bunalımı’ adını vermek gerekir. Çünkü: Artık gelişmelerden, büyümelerden, iniş ve çıkışlardan doğan ve yeni duruma ansızın uymamak anlamına gelen sarsılış, korku ve titrelişler değil doğrudan doğruya varolma veya olmama söz konusudur.¹⁶⁰

Sezai Karakoç, krizin temelini çok eskilere götürmektedir. Sorun sadece XIX. veya XX. yüzyılda ortaya çıkmış değildir.

Bize kalırsa krizin kaynağı Rönesans’a kadar çıkmaktadır. Rönesans’ın atılım gücü yüzyılımızda son uçlarına varmaya yüz tutmuştur. Çıkışta atılan metafizik temel, artık bugünün insanını ayakta tutmaya yetmemektedir. Bu ruh fonu zayıflığı, uzun sürede biriken tatminsizlikler olarak bugün patlak verme eğilimini göstermektedir.¹⁶¹

Karakoç, varoluşçu filozoflar olarak bilinen Sartre ve Camus’un savaşın neticesinde ortaya çıktığını savunur. Savaşın vermiş olduğu korku, güvensizlik, ıstırap, umutsuzluk bu iki düşünürün beslendiği yerler olmuştur. Karakoç, özellikle Sartre’in bu duyguları işlemedeki başarısından dolayı egzistansiyalizm düşünürleri arasında yer aldığını söyler.

Sartre’ı da, Camus’yü de, birer filozof olarak ortaya çıkaran Savaştır. Fransa’nın düşüşü ve yabancı istilâsıdır. Birleştiren, yaklaştıran da bu. Ayıran da harp sonrası, sulh ve yeniden kuruluş. Varlığı korumada birlik, varlığı kurmada ayrılış... Sartre’ı Sartre yapan, Camus’yü Camus yapan, kendi iç imkânlarının yanı sıra çağın şartlarıdır.¹⁶²

¹⁶⁰ Sezai Karakoç, *İnsanlığın Dirilişi*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2018, s. 15.

¹⁶¹ *Age.*, s. 17

¹⁶² Sezai Karakoç, *Edebiyat Yazıları II, Dişimizin Zarı*, s. 123.

Savaş bu düşünürlerin ruh dünyalarına çok etkili bir şekilde sirayet etmiştir. Hepsi bu savaşın korkusundan, kâbusundan sistemler oluşturmuştur. Sartre “buhran”, Camus “absürd” demiştir. Karakoç dönemin düşünürlerinin kötülük ve korku üzerinden gittiklerini söyler. Savaştan korkan insan yok olmakla yüz yüze kaldığından büyük bir korkuya kapılır. Sartre’ı bu hususta eleştiren Karakoç, onun egzistansiyalizminin diğer düşünürler yanında etkili olmadığını ancak onun başarısını kullandığı yönetime bağlar.

Onun felsefesi, felsefi sistemler içinde, Kierkegaard ve Heidegger felsefelerinin yanına konuyorsa da, bu işin literer yanındır. Aslında Sartre’ın önemi teorik olmaktan çok pratiktir. Yoksa Kierkegaard’ın o konre ve derin iç yaşayışı ve Heidegger’in o abstreler uçurumunun yanında çok sığ ve fakir kalır Sartre’nınki. Ama aksiyonda, bütün egzistansiyalistleri geçtiyse, Sartre, bunu, o felsefeden, çıkardığı ve zamana uygulanabilir metoduna ve onu uygulamadaki başarısına borçludur.¹⁶³

Varoluşçuluk içinde önemli kavramlardan biri de özgürlüktür. Zira savaş yıllarında esaret korkusu insanları derinden etkilemiştir. Bu hususta inanç da önemli bir yer tutar. Çünkü Karakoç, inanmayı özgürlük olarak görür. İnanan insan özgürdür. Karakoç’un düşüncesi olan dirilişin temelinde özgürlük vardır. Dirilişi özgürlük olarak gören Karakoç, “Özgürlüğün ta kendisidir. Kaskatı kölelikten, esirlikten, ya da onların ters taraflarından özbenliğe geçirilen ten giysileri olan gururdan, benlikçilikten üstüne gölge düşürülemeyen varoluş özgürlüğü...”¹⁶⁴ şeklinde ifade eder.

Karakoç’un düşünce dünyasında önemli bir yer tutan diriliş eri özgür olmalıdır. Nerede olursa olsun özgürlüğü solumalıdır.

Diriliş nesli, özgürlüğün neslidir. Şartların elleri kolları bağlayan zincirleri ne kadar sıkı ve kıvıltatmaz olursa olsun, ne kadar ağır durumlarla çevrelenilmiş olunursa olunsun, diriliş kuşağı, özgürlüğü solur. Özgürlük onun hayat tarzıdır. O zindanda da özgürdür, sarayda da.¹⁶⁵

¹⁶³ Sezai Karakoç, *Edebiyat Yazıları II, Dışımızın Zarı*, s. 126.

¹⁶⁴ Sezai Karakoç, *Diriliş Muştusu*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2015, s. 27.

¹⁶⁵ *Age.*, s. 28.

İnsanı özgür kılabilecek olan Allah inancıdır. Bu inançtan güç alan kişi tutsak olamaz. “Tanrı’ya inandığı için özgürdür; özgürlüğünü bu inançtan almanın bilincindedir diriliş insanı. Tanrı’nın bağışladığı özgürlük nimetiyle özgür olduğunu bilmekte, iyi bilmektedir.”¹⁶⁶

Karakoç, varoluş-özgürlük ilişkisini “Dirilişçi varoluşunun özü, özgürlükle doludur. Onun özgürlük kadehini, ne nefis, ne şeytan, ne de tabiat kırabilir.”¹⁶⁷ sözleriyle anlatır.

Dönemin felsefi akımı egzistansiyalizmde özellikle Sartre’de görülen insanın eylemlerindeki sorumluluk konusuna Karakoç’un bakışı şöyledir:

Sartre, tüm fiil ve davranışlarından sadece ve sadece insanı sorumlu tutarken, Camus, evrensel bir mahkûmluğun kurbanı gibi gördüğü insana sadece buna dayanma ve direnme onuru yolunu açık bırakıyor. Evet, insanın fiiliyle olan ilişkisinde, pratikte asıl konu, sorumluluk noktasında toplanıyor. Eğer fiilleri yaratan insan ise, sorumlu odur, değilse, sorumsuzdur diye düşünmek, işi oldukça basitleştirmek olur ki, olgu, o denli basit olmayıp alabildiğine komplikedir. Ekolleri yanılta da bu karmaşıklık olsa gerek.¹⁶⁸

Karakoç, egzistansiyalizme bakışını “Avrupa’nın Dramı” adlı yazısında ifade ederken Avrupalı düşünürlerden Sartre, Russel, Camus, gibilerinin komünizme doğru yaklaştıklarını söyleyerek bir buhran içinde olduklarını anlatır.

Avrupa ekzistansiyel bir buhranın içindedir; faşizm gibi bir akım, hem tek yok oluş sebebi, hem tek varoluş imkânı gibi gözüküyor. Bu birbirine zıt ama kaçınılmaz hal tarzı Avrupa’yı korkutuyor.¹⁶⁹

Onun varoluş felsefesinin önemle üzerinde durduğu XX. yüzyılın insanında bir ölüm korkusu oluşmuştur. Gördüğü savaşlar, yıkımlar insanda ölüm korkusunu, ölümü sorgular hale getirmiştir. Karakoç, ölümün bir yok oluş olmadığını söyler. Bu dünya ve öteki dünya ile ilgili düşünceleri şöyledir:

Öteki dünyayı anlamayan, gerçekte bu dünyayı da anlamamıştır. Ölümü görmeyen, hayatı da yaşamamıştır. İslâm uygarlığı, temeli inanç olan hakikat

¹⁶⁶ Sezai Karakoç, *Diriliş Muştusu*, s. 29.

¹⁶⁷ *Age.*, s. 30.

¹⁶⁸ Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi II Diriliş Şoku*, s. 81.

¹⁶⁹ Sezai Karakoç, *Kıyamet Aşısı*, s. 69.

uygarlığıdır. Onda üç ilkeyi yanyana ve içiçe görürüz: hayat, ölüm ve sonrası ilkelerini. Bu üç ilke yaratımın (hilkatin) üç görünümüne denk düşer. Yaratıcı ise Tanrı'dır.¹⁷⁰

Karakoç, diriliş düşüncesinden hareketle varoluş-özgürlük-umut kavramlarıyla ilişkili olarak şu görüşleri dile getirir:

Diriliş eri, aydınlatılacak odada, kendi ışığını öbürlerinin ışığına katmakta olan bir mumdur. O eriyen, erimeğe mahkûm olan yanına bakmaz, hep ışığına bakar, ışığın öbür ışıklarla oluşturduğu aydınlığa bakar. Diriliş aydınlığıdır o aydınlık. Oda, bu aydınlıkla dirilmiş ve var olmuştur. Mum, kendini o aydınlığa adadığı ve o aydınlık uğruna bitirip tükettiğin için, anlamına ve anlamının uygarlığına kavuşmuştur. Oda, artık bir hiçlik, karanlık bir boşluk değildir. Oda, hakikattir, hakikatin kat kat açılmış sergisidir. Oda, mum ışığında artık bir medeniyettir. Mumsa o aydınlığın şahidi ve şehididir. O ölmektedir, ama ışığını odadan aydınlık bütününde, o yücelik bütününde yaşatarak. Ya da vakit gelecek o ölmüş olacaktır ama oda varolduktan sonra.¹⁷¹

Diriliş eri, davasının yılmaz savunucusu olmalıdır. O kendinden bir şeyler katarak hatta bu yolda kendisini bitirerek de olsa yürümelidir. Artık bu yolda olmak asıl mesele olarak görülür. Çünkü yol sonunda Mutlak'a kavuşma vardır.

Sezai Karakoç, yaratılışın sırrını, varoluşu, Hz. Muhammed (sav)'i anlattığı yazısında şöyle ortaya koyar:

Bizzat Allah, O'nun âlemlere rahmet olarak gönderildiğini ilan etti. Artık aksinin olması mümkün müdür? Kendinden öncekileri de kuşattı, kendinden sonrakileri de. Böylece O'nun varlığı, yaratılış sırrının odak noktası, ağırlık merkezi oldu. Cebrail'in durduğu sınırdan ileri geçti. O'nun Allah'la öyle yakınlık anları oldu ki, O anlara ne bir peygamber, ne bir melek aşinâ olabildi.¹⁷²

Zaman, varoluş akımında önemli bir kavramdır. İnsan varoluşu zaman ile anlar. Karakoç'a göre zaman ve insanın varoluş ilişkisi şöyledir:

¹⁷⁰ Sezai Karakoç, *Edebiyat Yazıları I*, s. 9.

¹⁷¹ Sezai Karakoç, *Diriliş Muştusu*, s. 46.

¹⁷² Sezai Karakoç, *Yitik Cennet*, s. 133.

Bir bakıma, zaman, ömür, kader, bir saatlik bir varoluşu tatmaktan ibaret. Saat, eşyadan (ben) e, evrenden fizikötesine, ölümden varoluşa, varoluştan dirilişe koşan bir attır. Bir yarış atı. Ve bu yarışta onun sahibi ve jokeyi, insan.¹⁷³

Karakoç zaman kavramını anlatırken onu yaşayan bir varlık gibi varoluş üzerinden ifade eder. “Felsefi özü ne olursa olsun, zamanı yaşayan bir varlık gibi varoluşu yönünden alırsak, onun da ölümü, uyuması, homurdanması, yeniden ayağa kalkması, dirilmesi var.”¹⁷⁴ Zamanı yaşatacak olan insanın varlığıdır. Sezai Karakoç, bir medeniyetin varoluşunu ve zaman-varoluş ilişkisini şu şekilde dile getirir: “Zaman, dünya hayatının öteki dünya hayatına karşıtlığını en keskin renklerle ortaya çıkaran yeni bir ayrıçtı.”¹⁷⁵ Zaman sayesinde insan, dünyada olduğunun farkına varır.

Karakoç, varlık ve varoluş üzerine görüşlerini şiirin oluşumu noktasında, şiirde öz- biçim tartışması altında anlatırken Norveçli yazar Henrik İbsen’in 1876’da sahnelenen “Peer Gynt” adlı tiyatro oyunu üzerinden ifade eder.

Peer Gynt’ün soğan örneği kadar, biçimle özün içten dayanışmasını anlatacak, bir başka güçlü belge bulamıyorum. İnsan, Peer Gynt gibi, yaşadığının en küçük parçalarına inse, ortada, pek de bir şey kalmadığını görür. Peer Gynt, son günlerinden birinde, eline bir soğan alır; yapraklarını, her birini bir serüveniyle adlandırarak, teker teker atar. Sonunda, bir çekirdeğin bulunmadığını, şaşkınlık içinde kavrar. Sartre, “varlık özden öncedir” derken bunu mu anlatıyordu? “İnsan tabiatı” nı inkâr ederken bu muydu söylemek istediği? Bergson, her “an” ı, yeni, öncekilerle açıklanamaz olarak alırken, süreyi ön plana geçirirken Sartre’a mı yol veriyor, Peer Gynt kütlesinin, bir maya olmadan, yepyeni ve var olduğunu açıklayabilmemizi kolaylaştıran felsefi bir fon mu çiziyordu?

...Peer Gynt’ün soğan örneğini, insanî özün bulunmadığı anlamına almamalıyız. Belki Mutlak Varlık karşısında insanın fâniliğini anlatan bir örnek sayılsa daha doğru olur bu. Sanat eserinde de durum bu. Onun kendine mahsus özünü, genel özlerden ayırmak gerekiyor.

... Bugün, şiiri “biçim” le yorumlayanlar, onu geometriye indirmiyorlar, belki şiire eksiztansiyalist ölçüyü uyguluyor, biçimle “varlık” ı anlatıyor ve varlığın

¹⁷³ Sezai Karakoç, *Diriliş Muştusu*, s. 127.

¹⁷⁴ *Age.*, s. 54.

¹⁷⁵ Sezai Karakoç, *Yitik Cennet*, s. 43.

özden, daha doğrusu sanat araç ve malzemesinden önce olduğunu belirtmek, sanatın, düşüncenin âleti olmadığını açıklamak istiyorlar (...) Şiirde biçimden başka bir şey bulunmasa, özleri çekip sürükleyen, var eden, gün ışığına çıkaran biçim de olsa, şairin, evrene yüklenişini, şiiri şartlandıran düşünce ve konuları yoklama zorunluluğunu unutmamalı. Öte yandan, şiiri bulduranın, şairin biçimleyici gücü olduğunu akıldan çıkarmamalı.¹⁷⁶

Karakoç, burada şairin gücünün öz-biçim tartışmasında dikkate alınmadığından yakınmaktadır. Eseri ortaya koyan şairin önemi unutulmamalıdır. Varoluş sürecinde bu husus da dikkate alınmalıdır. “Zaten insanın sanat faaliyetleri esasen Tanrı’nın eşsiz sanatından ilham almaktadır.”¹⁷⁷ Ancak insanoğlu sanat eserine takılıp asıl sanatçıyı unutmaktadır.

Şairimiz, dönemin düşünce akımı egzistansiyalizmin etkisini kaybedeceği görüşündedir. Bunun yerine bir dirilişin geleceği inancındadır. Taklitten, benzeyişten uzak bir öz sanat eserleri ortaya konulacaktır. “Ekzistansiyalizm, çıkışındaki gücü yitirdi... Sanat eserini, evrene ve başka biçimlere çevrilmekten kendine özgü bir sevinç getirmesi kurtarır.”¹⁷⁸

İnsanın varoluş sebebini Karakoç “Allah’ı aramak” şeklinde ifade eder: “Allah’ı aramak, bulmak ve hep onunla olmak, biricik varoluş sebebimiz, dünya zorluklarına karşı tesellimiz ve gönlümüzü dolduran iç sevincimizdir.”¹⁷⁹

İnsanın varoluşunda sevgi vardır. Özünde sevgiyi barındırır. İnsanoğlu Allah’a sevgi yoluyla ulaşır. Fakat bu yolda (Ben) den vazgeçmesi gerekir. Kendini yitirmesi, yitirdikten sonra bulması önemlidir.

(Ben) in (ben) olması, hakiki ve tek Ben olan Allah’ı bilmesi, tanınması, sevgi yoluyla ona ulaşmasıyla mümkündür. Yani, (ben) in (ben) olması, benliğin ortadan kalkması, kaldırılması sonucunda kavuşulan bir nimet. ... Bayezid-i Bestami ya da Hallac-ı Mansur, Var olan olarak yalnız Allah’ı gördüler. Kendi benliklerini var saymadılar.¹⁸⁰

¹⁷⁶ Sezai Karakoç, *Edebiyat Yazıları I*, s. 95, 96, 97.

¹⁷⁷ Münire Kevser Baş, *Diriliş’in Yapı Taşları*, Lim Yayınları, Ankara, 2015, s. 79.

¹⁷⁸ Sezai Karakoç, *Edebiyat Yazıları I*, s. 100.

¹⁷⁹ Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi II Diriliş Şoku*, s. 36.

¹⁸⁰ *Age.*, s. 37.

Evet, kendini gören, kendini aşamaz. Kendini aşamayan, varoluşunun ok gibi yönlendiği noktaya, zirve noktasına eremez. Kendini arayan, yitirmeden bulamaz. Yüce bir ereğin coşkusuyla erimeyi göze alamayan, hakikat çizgisinde kristalize olamaz.¹⁸¹

Karakoç'un dönemin özellikle Batı felsefelerinde, insanın her şeyin üstesinden gelebileceği düşüncesine katılmadığı görülür. Burada özellikle Sarte'nin insanı çok güçlü göstermesini eleştirir. Bu güçlü insan figürü perde arkasında Tanrı tanımazlığı barındırır. Çünkü Allah'a inanan insan tevekkül eder. Onların varoluş düşüncesinde ise tevekküle yer yoktur.

Allah'a inanmayı, O'na güvenme demek olan tevekkülü ve O'nun kudretini ifade eden kaderi tüm olarak reddeden, başarıyı ve başarısızlığı, iyiliği ve kötülüğü tümüyle insanın kendi davranışına bağlayan, onu en acımasız bir şekilde ve hiçbir marj tanımadan sorumluluk çemberinde boğmak isteyen batılı felsefeler, ifrat felsefeleridir.

Batılı düşünürler insanı çok güçlü gösterirler. Oysa Karakoç Allah yardımı olmadan insanın evrendeki en zayıf yaratık olduğunu söyler.

Yüzyılımızda, Batı'da Sartre ve Camus'nün temsil ettiği iki görüş de tevekkülü tanımıyor. Kadere benzer bir önşart kabul eder gibi görünen Camus de bunu üstümüze çökmüş tarihî- metafizik bir kâbus gibi görüyor ve kabul etmediği Tanrı'yı (o tanrılar der!) bundan sorumlu tutmak istiyor.¹⁸²

Camus, Tanrı'ya karşı koymayı, kaderle mücadeleyi bir onurlu duruş gibi gösterir. Karakoç Camus'un bu tavrının aslında inkar ettiği Tanrı'yı kabul etmek olduğunu söyler. Tanrı'ya isyanda bir onur değil inat vardır.

Tanrıya inanmak kaderi kabul edip tevekkül edip, Tanrı yardımıyla güçlenmek ve en zor şartlarda bile ilâhî düzenin gerçekleşmesine kendi çapında ve gücü çerçevesinde katkıda bulunmak, tevazuun, haddini bilmenin gereği olarak en büyük kulluk, müminlik, insanlık onuruna sahip olmak demektir. (...) Sartre'in şartsız özgürlüğü, insanları sonunda, kuvvetlinin kölesi yapar. Camus'nün başkaldırı öğüdü de, insanı, Allah'ın bağışlayacağı sonsuz manevi nimetlerden, ilhamlardan mahrum eder. Ne komünistlerin ideali olan karınca uygarlığı, ne eski yunan

¹⁸¹ Sezai Karakoç, *Diriliş Mustusu*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2015, s. 45.

¹⁸² Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi II Diriliş Şoku*, s. 93.

hayranlığının hayal ettirdiği, hiç bir zaman gerçekleşmemiş bir özgürlüğün anarşizmi (Sartre), ne de kısır döngülü, umutsuzlukta umut aramanın sessiz çılgınlığına mahkûm Camus sitesizliği, insanlık için bir gelecek vâdediyor.¹⁸³

Karakoç, Batılının varoluş algılayışı ile Doğulunun varoluş algılayışı arasında farklılıkların olduğunu şöyle ifade eder:

Batılının varlık iddiası, benlikçilik, gurur psikolojisine dayanmaktadır. Müslümanın varoluşu ise, tevazu ahlâkına. Düşünce, metafiziğe uzatıyor bu ahlâkı. Oysa, batılının davranışı psikoloji alanında mahpus kalıyor. Mahkûm kalıyor da diyebiliriz; olumsuz kalıyor da...¹⁸⁴

Varoluş düşüncesi içerisinde ele alınması gereken kavramlardan biri de vahiydir. Bazı çevreler vahyin varlığına inanmamaktadır. Karakoç ise varoluş dünyasının dirilişi vahiy ile yaşadığını söyler.

Vahiy, Rabbin, eşyayı, dünyayı, insanı yarattıktan sonra onların yaşamalarını sağlamak için devam ettirdiği bir lütuf ifadesidir. “Allah dünyayı yarattı ve artık karışmıyor” düşüncesini yalanlayan bir lütfun ifadesi. Vahiyle her an yenilenir dünya. Monotonluktan, manevi ölümün tutsağı olmaktan kurtulur. Sürekli diriliş sürecini yaşar varoluş dünyası onunla.¹⁸⁵

Karakoç, varoluşu anlatırken özellikle oruç ve namazdan bahseder. İnsan varoluşun gayesine bunlarla ulaşacaktır. Oruç, insanı diri tutar. Ruhun dirilişini oruç sağlayacaktır. Ruhun dirilmesiyle insan bedeni dirilecek buradan da zamanın dirilişi gerçekleşecektir. Karakoç *Samanyolunda Ziyafet* adlı kitabıyla orucu anlatmaktadır.

Oruç, böyle böyle vücudu da gençleştirir. Ruh ve evreni gençleştirdiği gibi. İnsan, nasıl, bir gaye ve ödev içinde daha diriye, oruç içinde de vücut, varoluş gayesinin şuurunda daha çok diri, hazırlıklı ve canlıdır.¹⁸⁶

Karakoç, varoluş, varlık üzerine düşüncelerini yalnızca düz yazılarında değil aynı zamanda şiirlerinde de işlemiştir. Onun şiirleri diriliş düşüncesinin, davasının sesidir. İkinci Yeni diye anılan edebiyatımız içerisinde yer alsa da içerik, biçim yönünden diğerlerinden ayrılır. Ondaki ses, düşünüş farklıdır.

¹⁸³ Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi II Diriliş Şoku*, s. 93, 94.

¹⁸⁴ Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi III*, s. 124.

¹⁸⁵ Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi II Diriliş Şoku*, s. 100, 101.

¹⁸⁶ Sezai Karakoç, *Samanyolunda Ziyafet*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2015, s. 78.

Karakoç, Tanrı'nın varlığını ve insanın yaratılışını “Hızırla Kırk Saat” adlı şiirinde şöyle ifade eder:

Yüzünüzü nereye çevirirseniz çevirin

O'dur var olan var eden

Biçim veren deęiřtiren

Dağıtan toplayan

...

Bir kan pıhtısından meniden

Bir insan türeten

Sonra onu büyüten

Sözüne kulak yapan ağız yapan

İşine onda bir yetenek özü mayalandırın

İnanış veren sabır veren¹⁸⁷

Sezai Karakoç, Tanrı'nın varlığının tek olduğunu diğer olanların O'nun gölgesi olduğunu “Kervan” adlı şiirinde şöyle anlatır:

Şefkat merhamet ve hakikat

Aşka karşı aşkla birlik silâh ve at

Ve Tanrı'nın saltanatı tek saltanat

Bu görüşle karışıp insanlara

Buldu çocuklukta bir tek manzara

Her işin sonu başı Tanrı

Alinyazımızın heykeltıraşı Tanrı

Tek var olan O... gerisi gölgeler¹⁸⁸

Sezai Karakoç, kıyamet üzerinden aşk ve varoluşu anlatırken insanın aşktan doğduğunu söyler. Kıyametle de insan yine aşka dönecektir. Çünkü insan Allah'a teslim olmalıdır. O halde O'nun kıyametine de boyun eğecek, O'na teslim olacaktır. Bu durumu Karakoç: “Hastalıklı hayvan kurban edilmez. Müslüman, Yaratıcıya teslim olmuş kişidir. Her ân O'nun kıyametine de kendini teslim etmeye hazır kişi.”¹⁸⁹ sözleriyle anlatır.

¹⁸⁷ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 295.

¹⁸⁸ *Age.*, s. 592.

¹⁸⁹ Sezai Karakoç, *Kıyamet Aşısı*, s. 9.

Dünyanın içinde bulunduğu sorunlardan kurtulmasının yolunun Karakoç, İslam'da olduğunu söyler. İnsanlar İslam'a kavuştuklarında kurtuluşa ereceklerdir. Karakoç, bunu şöyle ifade eder:

İnsanlık, kendi ırkını putlaştıranların, terörü veya terörist liderlerini putlaştıranların, maddî çıkar, dünya nimeti hazzını putlaştıranların zulmü altında inlemektedir. İşte bu zulûmden insanlığı halâs edecek, kurtaracak olan islâmdır. Geçmişe bakılınca da ondan başka bir sistemin bugün kurtarıcılık yapamayacağını anlamak mümkündür. Kominizim ve kapitalizm, zulûm ocaklarıdır. Kara ırkı, beyaz ırkın zulmünden, yoksulu zenginin, ferdi devletin, zayıfı güçlünün zulmünden kurtaracak olan yine islâmdır.¹⁹⁰

Sezai Karakoç, dönemin sorunlarını tespit etmiş, çıkış yollarını da göstermiştir. Devletimizin kuruluş yıllarındaki çekilen sıkıntıları yaşamıştır. Aynı zamanda daha sonra yapılan yanlışları da ortaya koyar:

Sarsıntının, kaosun, anarşinin bugün ortaya çıktığına bakmayınız, temelleri derinde, kökleri toplum ve devlet yapısının kılcal damarlarına kadar yayılmış olan kan protoplazmasında ve ruhlarımızdadır. Devlet yeniden kurulurken, dış çizgiler ön planda tutulmuş, iç ruhu ihmal edilmiştir. “Var olmak” asıl mesele olmuştur, “nasıl var olmak değil” Hâlbuki: gerçek varoluş, nasıl varolunmasını bilmekle mümkündür.¹⁹¹

Karakoç, diriliş erlerinin gösterdiği mücadeleyi diriliş toplumunun da göstermesini ister. Ancak o zaman kutlu dava gerçekleştirilir. Şairimiz, varoluşu toplum nazarından şu şekilde ifade eder:

Hakikat önünde kendini yok saymayı seçen toplum. Benliği görmeyi kınayan toplum. Gerçek özgürlüğü ve varoluşu hakikata benliğini kurban edişte bulan topluluk. Diriliş toplumu da, diriliş eri gibi, hakikat uygarlığının pervanesidir. Ancak ışığa bakarak yaşayabilir. Yaşamak, ışığa koşmaktır onun için. Varolmak, ışıktadır. Bu varoluş da, onda fâni olmakla mümkündür.¹⁹²

¹⁹⁰ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 102.

¹⁹¹ Sezai Karakoç, *Varolma Savaşı I*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2015, s. 34.

¹⁹² Sezai Karakoç, *Diriliş Mustusu*, s. 47.

Diriliş eri, “varoluşun, bir adayış, bir adanış olduğunu hiç unutmayacaktır.”¹⁹³ Varlıklar, Allah’ın karşısında bir iddiada bulunmamalıdır. Zira her şeyi yaratan Allah’tır. Bu hususta Karakoç şunları söyler:

Varlıklar, varoluşlarıyla Allah’ın önünde bir iddia gibi durmasınlar diye, geçiciliğin, faniliğin prangasına vurulmuşlardır. Sürüklenip götürülecekler, Allah’ın karşı güç olarak yarattığı yokluk kayalarına çarpıp tuzla buz olacaklardır. “Her şey Allah’ın veçhinde helâktedir.” “Her şey, O’na dönecektir” ilâhî ölçüleri çerçevesinde, tüm oluş, faniliğin arızîliğinden sıyrılarak, bu yükten, bu zanlı durumdan kurtulacaktır.¹⁹⁴

Karakoç, felsefi akımlarını, düşünüş biçimlerini insana verdikleri değer ile de kıyaslar. Hiçbir görüşün ve akımın insana, insanın özüne İslam kadar değer vermediğini söyler. Bir kişinin öldürülmesi aslında insanlığın öldürülmesidir. Karakoç Batı’nın bunu dünya savaşlarıyla, komünizm ile yaptığını söyler. Batı, insanları öldürerek insanlığı öldürmüştür. Afrika’da ve dünyanın çeşitli yerlerinde yapılan zulümler insanlığı öldürmeye yönelik girişimlerdir. Bu umutsuzluktan insanları çekip çıkartacak olan Allah inancıdır. İnanan insan ışığa, umuda, sevince kavuşacaktır.

Bir kişiyi öldüren bütün insanlığı öldürmüş gibidir, bir kişiyi dirilten bütün insanlığı diriltmiş gibidir”. der Ulu Kur’an. İslâmdan başka hiçbir din, hiçbir görüş, hiçbir ideoloji, hiçbir doktrin, Kur’an’dan başka hiçbir kitap, insancılığın ve insana değer vermenin bu son sınırına varamamıştır.¹⁹⁵

Sözleriyle Karakoç, İslam’ın kurtuluş olacağını, insanları mutluluğa ulaştıracağını ifade eder.

2.3. Varoluşun Yitik Cenneti

Sezai Karakoç’un “varoluş”, “varlık” kavramlarıyla ilgili görüşlerini çeşitli eserlerinden hareketle ele aldığımız bu çalışmada, özellikle *Yitik Cennet* adlı eserinin önemli bir yeri olduğunu gördük. Karakoç, bu eserinde insanın varoluş sürecini dokuz peygamber üzerinden anlatır. Bunlar: “Hz. Âdem, Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz.

¹⁹³ Sezai Karakoç, *Diriliş Muştusu*, s. 61.

¹⁹⁴ Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi II Diriliş Şoku*, s. 74.

¹⁹⁵ Sezai Karakoç, *Kıyamet Aşısı*, s. 88.

Yusuf, Hz. Musa, Hz. Süleyman, Hz. Yahya, Hz. İsa ve Son Peygamber ya da Yeniden Bulunmuş Cennet.”

Karakoç, *Yitik Cennet*'i kaleme alarak medeniyet düşüncesinde, felsefesinde peygamberler misyonundan ruh alabilmeyi amaçlar. “Ordan ışık almak ve eşyanın tabiatını yeniden bu ışıktaki değerlendirmek niyeti çıkış noktamız oldu.”¹⁹⁶ Sözleri onun bu eserdeki gayesini ortaya koyar.

Hz. Âdem'in cennetten çıkarılması anlatılırken yilandan bahsedilir. Karakoç, yaratılıştaki yılanın varlığını, görevini yaratılışımızın bir gereği olarak görür ve “Yaratılışımızın anıtlaşması için. Yaratış ki bir anıttır; yaratılıştaki ona yakışsın diye yılan da gerekli, akrep de gerekli bulut da gerekli” der.¹⁹⁷ Karakoç, yılanı suçlamaz; çünkü Yılan, varoluştaki vazifesini yapmıştır.

Hz. Âdem'in varoluşunun farkına varması Hz. Havva'nın varlığını görmesiyle olur. “Âdem için ikinci ben olan Havva bir şartın daha eklenmesiyle ‘sen’ oluyordu. İlerde de bir ‘o’ duruyordu.”

Karakoç, kadının varoluşunu “Âdem'in varlığını duyuruş” olarak görür. Daha sonrasında ise kaybedilen bir cennetin varlığı konu olur. Sezai Karakoç, bu kaybetmeyi bulmak olarak değerlendirir. Bulmak için kaybetmenin olması gerekir. Karakoç, şöyle ifade eder:

Cenneti, bulmak için yitirmek gerekiyordu. Cennette tohumlar vardı, çocuklar vardı âdeta. Şimdi tohumun gelişmesi, ağaç olması, çocuğun büyümesi lazımdı. Bütün bu kapıların açılışı Kadının varoluşu ile başlar. Kadının varoluşu ve hele varlığını duyuruşuyla. Kadın varlığını duyurduğundadır ki, Âdem de varlığını duymaya başlamıştır. Dost ve düşmanın içiçe âşına ve yabancının yanyana gelişi başlamıştır.¹⁹⁸

Karakoç, sanatı dinin doğurduğunu düşünür. Ancak sanat kendisini doğuran bu ana öze yabancılaşmıştır. Bundan da bir an önce dönmek gerektiğini belirtir. Ona göre “Edebiyat sarhoşluğundan ve aldanışından Havva ve Âdem tövbesine ve inanç özüne”¹⁹⁹ dönülmelidir.

¹⁹⁶ Sezai Karakoç, *Yitik Cennet*, s. 142.

¹⁹⁷ *Age.*, s. 14.

¹⁹⁸ *Age.*, s. 17.

¹⁹⁹ *Age.*, s. 19.

Karakoç, insanın varoluşunu anlatırken buğdayın öneminden de bahseder:

Buğdayın sertliği dişine dokunur ve o bu sertliği duyar, bu dokunuşu fark eder. İşte, Cennette bir tohum olarak bulunan buğday, Âdem'e acı bir şekilde de olsa kendi varlığını duyuracak bir unsur olarak bulunmanın sırrını taşıyordu. Buğday, öyle bir düğümdü ki, açıldığında Cennetle Âdem arasında bir perde gerilecekti. Âdem için hayat, "oluş" olmaktan çıkacak, " varoluş " olacaktı. Ebedilikten bir parça olan Âdem'in hayatına, buğday, fâniliğin mayasını katıyor, böylece ebedilikle fâniliğin karşılaşmasından insanlığın varoluş dramı doğuyordu. Buğday, öyle bir düğümdü ki, açıldığında Cennetle Âdem arasında bir perde gerilecekti. Âdem için hayat, "oluş" olmaktan çıkacak, " varoluş " olacaktı. Ebedilikten bir parça olan Âdem'in hayatına, buğday, fâniliğin mayasını katıyor, böylece ebedilikle fâniliğin karşılaşmasından insanlığın varoluş dramı doğuyordu.²⁰⁰

İnsanın yaratılışını madde-ruh-yücelikler kavramları üzerinden anlatan Karakoç'a göre, madde olan topraktır, ruh yanı ise yüceliklerdir. İnsan yüceliklere ulaşabilen tek varlıktır. Ancak buralara ulaşamazsa aşağıların aşağısına da düşebilir:

İki aslı vardır insanın: bir, madde aslı, toprak; bir de ruh aslı, yücelikler. Tanrı katındaki yücelikler. Eşyanın ulaşamadığı yaratış bölgesi. İnsan, bu iki asıl arasında bir daire dönerek gelişme çizgisini tamamlar. İnsan yaratılmış, sonra yüceltilmiş, sonra imtihan için, ruh pişsin ve olgunlaşsın diye madde aslına döndürülmüş, ondan ruh aslına yönelmesi istenmiş, bu yönde göstereceği bütün çaba desteklenmiştir. Ama insan, madde aslının dolaylarında ruh aslını unutur ve tekrar temelli yücelmeye niyetlenmezse, maddeden de öteye fırlatılır. Aşağıların aşağısına düşürülür. Ama bir kere de yüceye yöneldi mi ona bütün kapılar açılır."²⁰¹

Sezai Karakoç varoluş mucize ilişkisini Hz. Nuh Tufan'ı üzerinden anlatır. "Tufan suyun intikamı gibi görülen, bir yanı mucize, bir yanı veya yüzü ceza görüntülü ilahî olay"²⁰² şeklinde tanımlayan Karakoç "Nuh Tufanı" nı, "hayat imtihanı" olarak görür. Ona göre, tufan bir sınavdı ve hayatımızın gerçekliğini ispatladı:

İnsanlık "varoluş" imtihanını Hazreti Âdemle verdi. Sürebilme imtihanını, "hayat" imtihanını da Hazreti Nuh'la. Sanki O'na kadar insanlığın dünya hayatı bir

²⁰⁰Sezai Karakoç, *Yitik Cennet*, s. 21.

²⁰¹Age., s. 30.

²⁰²Age., s. 39.

provadan ibarettir. Su ile sembollenen tufandan sonra hayatımız gerçek hayat oldu.²⁰³

Karakoç, Hz. Âdem ile Hz. Nuh arasında olan olayları oluş, batış, diriliş, açısından ele alır. Hz. Nuh zamanında bir batışa giden insanlık tufanla, gemiyle yeni bir dirilişe çıkar. “Hazreti Nuh’un kervanı olan gemi, bir batıştan bir ‘doğuş’ çıkaracaktır. Bu batış, bir doğuşa gebeydi. Bir doğuşa, bir oluşa, bir dirilişe.”²⁰⁴ Ancak bu batış-çıkışlar insanda bağışıklık oluşturacaktır. Buradan ilhamla insan ölümle karşılaştığı gibi dirilişle de karşılaşabilir.

Karakoç’un varoluş konusundaki en dikkat çekici vurgusu, bir dava olarak görmesidir. Bu dava, Allah’a kul olabilme davasıdır. İnsan, başka bir insanın veya sembolün kölesi olmamalıdır. İnsanı özgür kılacak olan Tanrı’ya kulluktur, teslimiyettir. Bu özgürlüğün farkına varan insan kendinin de farkına varacaktır.

Ah! Evet, varoluş, bir Yitik Cennetin ortaya çıkarılışı dâvasıdır. Kavgamızın, iç ve dış kavgamızın sebebi bu. Ölümle hayat arasında iki yana da çarpa çarpa dönüşümüz ve bu başdöndürücü hunide kendimiz gibi dünyamızı da döndürüşümüz bunun için. Tanrı’nın kulu olmayı bir alçalış gibi gören züppe ruh, farkında değildir ki, Tanrı’ya köle olunmaz, ancak kul olunur. Köle oluş, ancak insanların kendileri arasında doğan bir düşüş ve alçalıştır.²⁰⁵

Karakoç’a göre, “Hakikat uygarlığı” nı insan gerçekleştirecektir. Bunun için de insan, devleti kuracaktır. Kendi varoluşunu tamamladıktan sonra insan, inanmışlar toplumunu oluşturacaktır. Daha sonra ise devlet kurulacaktır. Karakoç bu süreci dört peygamber üzerinden değerlendirir:

Allah’a inanmış ve onun uygarlığını gerçekleştirmeyi ülkü bilmiş insanlık olarak, Hazreti Âdem’le yaratıldık, Hazreti Nuh’la yaradılışımızın varoluşuna çevrilişini kesinleştirdik. Hazreti İbrahim’le İnanmışlar Milletini ve Toplumunu kurduk. Hazreti Yusuf’la da Devletini kurma ödevi belirdi.²⁰⁶

²⁰³ Sezai Karakoç, *Yitik Cennet*, s. 40.

²⁰⁴ *Age.*, s. 52.

²⁰⁵ *Age.*, s. 77.

²⁰⁶ *Age.*, s. 83, 84.

Karakoç'un varoluş düşüncesinin temelinde, "Tasavvuftaki 'fenafillâh'a işaret, benliğin yanışı, yok oluşu. Tanrı'da yok oluş. Ama sonunda Tanrı'yla varoluş (Bekabillah)" vardır.²⁰⁷

Karakoç'a göre insanın varoluş sebebi aşktır. Gerçek olan aşk, Allah aşkıdır. Bu aşktan hareketle insan varoluşunu tamamlar. İnsanın gayesi Allah aşkına kavuşmak olmalıdır. İnsanoğlu, dünyada çektiği sıkıntıları, kederi, acıyı bunlardan kurtulduktan sonra unuttur. Karanlıktayken ışığa muhtaçlığını, susuzken suya duyduğu hasreti ışığa ve suya kavuşunca unuttur. Burada önemli olan kalıcı bir bilince sahip olmaktır. Asıl önemli olan ise gerçek açlık ve susuzluktur. "İnsanın kendi sırrına, varoluşunun sırrına erişti, bir an bile Yaratıcı'sından uzak kalamama susuzluğu ve açlığıdır, gerçek açlık ve susuzluk."²⁰⁸

²⁰⁷Sezai Karakoç, *Yitik Cennet*, s. 55.

²⁰⁸ *Age.*, s. 58.

SONUÇ

Sezai Karakoç, edebiyatımızda ve düşünce dünyamızda haklı ve önemli bir yere sahiptir. Özellikle duruşuyla, hiç bozmadığı çizgisiyle her kesimin takdirini kazanmış bir sanatçıdır. Bir dava adamıdır. Edebiyatımız içerisinde “İkinci Yeni” kuşağında gösterilse de dönemin sanatçılarından ayrılır. Yaşadığı yüzyıl içerisinde dünyada önemli bir akım olan egzistansiyalizmin taklit edilen düşünceleri onda yer bulmaz. Umutsuzluk, inançsızlık, korku, kaygı, bunalım, buhran konuları Karakoç’ta yer almaz. O, bütün bu duyguların, akımların karşısına “diriliş” düşüncesiyle çıkar. Diriliş, yıkıma uğramış, yorulmuş, düşmüş bir medeniyetin yeniden ayağa kalkması için verilen mücadeledir. Dirilişi gerçekleştirecek olanlar “diriliş erleri” dir. Diriliş, önce ruhlarda başlamalıdır. Daha sonra topluma yayılmalı ve diriliş toplumu oluşmalıdır. Tekrar hakikat medeniyeti yani “İslam Medeniyeti” ne kavuşulmalıdır. Diriliş eri, yalnız davası için önde olmalıdır. Kendi çıkarları için değil. Ödül, mevki, makam peşinde olmayan diriliş eri davasına hizmet etmek gayesindedir. Diriliş, sadece bizim ülkemizdeki insanlar için değil bütün ezilmiş, köleleştirilmiş insanların umudu olmalıdır.

Karakoç, aşkı “göğsünde kurşun gibi” taşır. Edebiyatımıza kazandırdığı *Monna Rosa* adlı eser en önemli aşk şiirleri içerisinde yer alır. Son yüzyılda pek önem verilme de hatta unutulsa da klasik edebiyatımızın en güzel aşk hikâyelerinden olan Leylâ ile Mecnun, Karakoç’un kaleminde yeniden hayat bulmuştur.

Karakoç, insanın varoluşunun gayesini sorgular. Varoluş, Allah’a layıkıyla kul olmaktır. İnanmak, özgürlüktür. Karakoç’a göre inanan insan özgürdür. İnsan “sarayda tutsak, zindanda özgür” olabilir. Kişi, inandığı sürece özgürdür. İnanan insan önce kendi varoluşunun farkına varır. Buradan hareketle de evrenin varoluşunun farkında olur.

Karakoç, taklitten uzak bir şiir anlayışına sahiptir. Geçmişin izleri, ruhu eserlerinde vardır ancak onun üslubuyla farklı bir biçim alır. Geçmişle bugün arasında bir köprü kurar. Düşünce dünyamıza “Diriliş” fikrini kazandıran Sezai Karakoç, çizgisini bozmadan, mütevazı yaşantısını sürdürerek yoluna devam eder.

KAYNAKÇA

- AKALIN Şükrü Halûk vd., *Türkçe Sözlük*, TDK, Ankara 2005.
- AKARSU Bedia, *Çağdaş Felsefe*, İnkılâp Yayınları, İstanbul 1994.
- AKBAYIR, Sıddık “*Yoktur Gölgesi Türkiye’de*” Sezai KARAKOÇ, Turkuvaz Kitap, İstanbul 2012.
- AKIN Gülten, “Sayın Hüseyin Su, Hece Dergisi”, *Hece*, Sayı 73, Ocak 2003.
- ARSLAN Ahmet, *İlk Çağ Felsefe Tarihi Plotinos, Yeni Platonculuk ve Erken Dönem Hıristiyan Felsefesi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2010.
- AYVAZOĞLU Beşir, *Aşk Estetiği*, Kapı Yayınları, İstanbul 2016.
- BAKIŞ Rıza, “Varoluş İrrasyonel midir?”, *Bilimname*, XXX, 2016, 1, ss. 297-323.
- BAKIŞ Rıza, *Âşığın Tevhîdî Hallâc’a Göre Varlık ve Dini Tecrübe*, İnsan Yayınları, İstanbul 2014.
- BAŞ Münire Kevser, *Diriliş’in Yapı Taşları*, Lim Yayınları, Ankara 2015.
- BİLGE Muhittin, *Medeniyet ve Diriliş*, Hece Yayınları, Ankara 2004.
- ÇETİŞLİ İsmail, *Batı Edebiyatında Edebi Akımlar*, Akçağ Yayınları, Ankara 2001.
- ÇÜÇEN A. Kadir, *Varoluş Filozofları*, Sentez Yayıncılık, İstanbul 2015.
- DİCLEHAN Şakir, *Sanat ve Düşünce Dünyasında Sezai Karakoç*, Lim Yayınları, İstanbul 2015.
- HACİTAHİROĞLU A.Öztemiz, “Sezai Karakoç’a Dair”, *Hece*, Sayı 73, Ocak 2003, ss. 565-566.
- HAKSAL Ali Haydar, *Sezai Karakoç Eleğimsağmalarda Gökanıtı*, İz Yayıncılık, İstanbul 2017.
- KABAKLI Ahmet, *Türk Edebiyatı IV*, TEV Yayınları, İstanbul 2006.
- KAPLAN Ramazan, “Çağdaş Bir Leylâ ve Mecnun Hikâyesi: Sezai Karakoç’un Leylâ ile Mecnun’u”, *Hece*, Sayı 73. ss. 235-256.

KARAKOÇ Sezai, *Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi I*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2015.

KARAKOÇ Sezai, *Gün Doğmadan*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2013.

KARAKOÇ Sezai, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi III*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2016.

KARAKOÇ Sezai, *Fizikötesi Açısından Ufuklar Ve Daha Ötesi II Diriliş Şoku*, Diriliş Yayınları İstanbul 2015.

KARAKOÇ Sezai, *Çağ ve İlham I*, Diriliş Yayınları, İstanbul 1977.

KARAKOÇ Sezai, *Çağ ve İlham II*, Diriliş Yayınları, İstanbul 1978.

KARAKOÇ Sezai, *Diriliş Muştusu*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2015.

KARAKOÇ Sezai, *Diriliş Neslinin Âmentüsü*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2014.

KARAKOÇ Sezai, *Edebiyat Yazıları I*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2017.

KARAKOÇ Sezai, *Edebiyat Yazıları II, Dişimizin Zarı*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2019.

KARAKOÇ Sezai, *İnsanlığın Dirilişi*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2018.

KARAKOÇ Sezai, *Kıyamet Aşısı*, Diriliş Yayınları, İstanbul 1977.

KARAKOÇ Sezai, *Samanyolunda Ziyafet*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2015.

KARAKOÇ Sezai, *Unutuş Ve Hatırlayış*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2012.

KARAKOÇ Sezai, *Yitik Cennet*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2016.

KARAKOÇ Sezai, *Varolma Savaşı I*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2015.

KARAKOÇ Sezai, *Yunus Emre*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2018.

KARATAŞ Turan, *Doğunun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç*, İz Yayıncılık, İstanbul 2019.

KİRENCİ Mustafa, "Diriliş Akımı: Düşüncenin ve Şiirin Çağrısı", *Hece*, Sayı 73, ss. 251-259.

ÖZDEN H.Ömer, *Yaratıcı Aşk*, Dönem Yayınları, İstanbul 2016.

- ÖZDENÖREN Rasim, *Ruhun Malzemeleri*, Gençlik Spor Yayınları, İstanbul 2017.
- PALA İskender, *Kitâb-ı Aşk*, Alfa Yayınları, İstanbul 2005.
- SARTRE, Jean-Paul, *Varoluşçuluk*, çev. Asım Bezirci, Say Yayınları, İstanbul 1985.
- SCHOPENHAUER Arthur, *Aşka ve Kadınlara Dair Aşkın Metafiziği*, Alter Yayınları, Ankara 2012.
- SERT İsmail “Yıldırım Aydınlığında Bir Ağaç Olarak Şair”, *Hece*, Sayı 73, ss. 13-29.
- SU Hüseyin, “Bir Tecdit Hareketi Olarak Diriliş Düşüncesi”, *Hece*, Sayı 73, ss. 337-354.
- TOPÇU Nurettin, *Var Olmak*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2017.
- TOPÇU Nurettin, *Varoluş Felsefesi Hareket Felsefesi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2017.
- ÜLKEN Hilmi Ziya, *Aşk Ahlâkı*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012.
- VERNEAUX Roger, *Egzistansiyalizm Üzerine Dersler*, Çev. Murtaza Korlaelçi, Erciyes Üniversitesi Yayınları No: 67, Kayseri 1994.
- WEIL Simone, *Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler*, Çev. Orkun Elmacıgil, Ketebe Yayınları, İstanbul 2018.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Murat Davan

Uyruğu: T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri:20.10.1984 / Sivas

e-posta: m_davan@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Gaziantep Üniversitesi	2006
Yüksek Lisans		

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
19/09/2006	MEB	Türkçe Öğretmeni

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı KPDS (.....) ÜDS (....) TOEFL (....) EILTS (....)